

Akseli Salminen

DISKURSSIT POIKIEN MAAILMASTA

Miten poikia kohtaavat työntekijät tulkitsevat saamiaan yhteydenottoja?

TIIVISTELMÄ

Akseli Salminen: Diskurssit poikien maailmasta – Miten poikia kohtaavat työntekijät tulkitsevat saamiaan yhteydenottoja?

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Sosiaalipsykologia

Kesäkuu 2024

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkin, millaisiin diskursseihin Poikien Puhelimen työntekijät nojaavat, kun he tulkitsevat poikien tekemiä yhteydenottoja. Oletukseni on, että nämä diskurssit vaikuttavat työntekijöiden tapaan tulkita apua tarvitsevien poikien puheenaiheita ja kommunikaatiotapaa. Niillä voi olla myös vaikutusvaltaa poikien omassa elämänpiirissä, sillä ne ovat osa kulttuurista ymmärrystämme mieheydestä. Tutkimukseni aineistona käytän itse kokoamaani haastatteluaineistoa, jota varten haastattelin kolmea Poikien Puhelimen työntekijää.

Nuoret voivat huonosti, ja erityisesti nuoret miehet muodostavat tämän huonovointisuuden keskellä oman haavoittuvan ryhmänsä. He hakeutuvat avun piiriin naisia harvemmin ja ovat yliedustettuina esimerkiksi vankeinhoidossa ja itsemurhatilastoissa. Lisäksi jengiytyminen, incel-liike ja katuväkivallan raaistuminen ovat aiheuttaneet julkista keskustelua ja huolta nuorten miesten tilasta. Näiden vakavien ongelmien keskittymisen vuoksi on tärkeää, että poikia ja nuoria miehiä koskevia puhetapoja opittaisiin ymmärtämään paremmin. Nämä puhuvat vaikuttavat tulkintoihin, joita poikien käytöksestä tehdään, ja ovat siksi tärkeitä poikia auttavien palvelukohtaamisten kannalta. Toisaalta on myös mahdollista, että kyseiset puhuvat ohjailevat poikien uskomuksia ja käytöstä arveluttavalla tavalla.

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys on sosiaalinen konstruktionismi, joka esittää, että sosiaalinen todellisuus on kielellisesti ja yhteiskunnallisesti rakennettu kokonaisuus. Kyseinen teoriaperinne mahdollistaa mieheyden ja maskuliinisuuden kriittisen tarkastelun, sillä sosiaalisen konstruktionismin mukaan sukupuolinormit eivät ole muuttumattomia. Sosiaalinen konstruktionismi toimii myös viitekehyyksenä tutkielmani analyysimenetelmälle, eli diskurssianalyysille. Diskurssilla viitataan sarjaan symbolisia ja kielellisiä keinoja, joiden avulla maailmaa ja sen tapahtumia voidaan ymmärtää. Ihmiset tuottavat ja uusivat näitä diskursseja käyttäessään kieltä, ja rakentavat näin sosiaalista todellisuutta. Diskurssianalyysillä voidaan tutkia, miten tämä sosiaalinen rakentaminen tapahtuu esimerkiksi vuorovaikutustilanteissa. Nojaten kolmeen keräämäni Poikien Puhelimen työntekijän haastatteluun, pyrin diskurssianalyysin keinoin tunnistamaan haastatteluaineistosta diskursseja, jotka kuvaavat nuorten miesten yhteydenottojen aiheita ja niitä koskevia erityispiirteitä.

Löysin aineistostani kuusi diskurssia, jotka ovat *nuoruuden epävarmuuden diskurssi*, *heteronormatiivisuuden diskurssi*, *toksisen maskuliinisuuden diskurssi*, *varhaisen sosialisoinnin diskurssi*, *huumorin defenssin diskurssi* ja *ryhmäpaineen diskurssi*. Näistä diskursseista työntekijät käyttivät kolmea ensimmäistä selittäessään poikien puheenaiheita, kun taas kolmella viimeisellä diskurssilla he selittivät poikien käyttäytymistä yhteydenottojen aikana.

Tutkimukseni keskeisin johtopäätös on, että poikia ja nuoria miehiä koskevat sukupuolittuneet diskurssit voivat vaikuttaa poikia kohtaavien työntekijöiden tekemiin tulkintoihin poikien puheenaiheista ja käytöksestä. On mahdollista, että joissain tapauksissa jaetut puhuvat nuorista miehistä voivat vaikuttaa työntekijöiden suhtautumistapoihin niin, että he eivät osaa tulkita poikien puheita ja käytöstä laajemmasta perspektiivistä. Poikien ongelmien ymmärtäminen vaatii sukupuolisensitiivistä silmää, jota Poikien Puhelimen lisäksi tarvittaisiin muillakin yhteiskunnan sektoreilla, jotta poikien ja nuorten miesten oireilu osattaisiin havaita tarpeeksi ajoissa. Tutkimukseni antoi myös syyn pohtia, millainen merkitys työntekijöiden käyttämällä, kulttuurisesti jaetuilla diskursseilla on pojille itselleen ja kuinka ne vaikuttavat heidän uskomuksiinsa miehenä elämisestä.

Avainsanat: pojat, nuoret miehet, maskuliinisuus, mielenterveys, diskurssianalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Maskuliinisuus	5
2.1	Miehet avun ulottumattomissa	5
2.2	Yleisiä teorioita miesten käyttäytymiselle	7
2.3	Maskuliinisuuden uudet kipukohdat	10
3	Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	11
3.1	Realismista relativismiin	11
3.2	Relativismista sosiaaliseen konstruktionismiin	13
3.3	Kieli ja diskurssit	16
3.4	Diskurssianalyysi	19
3.5	Tutkimuskysymykset	21
4	Tutkimuksen toteutus	23
4.1	Aineiston hankinta ja kuvaus	23
4.2	Tutkimusprosessin kuvaus	24
4.3	Tutkimusetiikka	26
5	Analyysi	27
5.1	Poikien puheenaiheet	27
5.1.1	Nuoruuden epävarmuuden diskurssi	27
5.1.2	Heteronormatiivisuuden diskurssi	33
5.1.3	Toksisen maskuliinisuuden diskurssi	37
5.2	Poikien käyttäytyminen	42
5.2.1	Varhaisen sosialisoinnin diskurssi	43
5.2.2	Huumorin defenssin diskurssi	47
5.2.3	Ryhmäpaineen diskurssi	49
6	Pohdinta	54
6.1	Tulkinnat poikien puheista	55
6.2	Tulkinnat poikien käyttäytymisestä	59
6.3	Tutkimuksen rajoitteet ja jatkotutkimusaiheet	62
	Lähteet	65

1 Johdanto

Suomessa on viime vuosina puhuttu paljon mielenterveyskriisistä. Palvelut ovat kuormittuneet ja mielenterveysongelmien esiintyminen väetön parissa lisääntyy. Suomen Tietotoimisto uutisoi, että työeläkevakuutusyhtiö Ilmarisen mukaan mielenterveysongelmat olivat vuonna 2023 yleisin syy alle 55-vuotiaiden työkyvyttömyydelle (STT 2024). Julkinen terveydenhuolto ei ole kyennyt vastaamaan suomalaisten kasvaneeseen avuntarpeeseen, mikä on näkynyt esimerkiksi Mieli ry:n kriisipuhelimen ruuhkautumisessa (Yle 5.9.2023.). Ongelmaa on pidetty niin pahana, että Suomen Psykologiliitto on pyrkinyt tuomaan mielenterveyden omaksi teemakseen kesän 2024 europarlamenttivaaleihin (Yle 23.11.2023).

Erityisesti nuorten ongelmat ovat herättäneet huomiota mielenterveyskriisin keskellä. Vuonna 2022 suomalaisista nuorista 20–30 % kärsi mielenterveyden häiriöistä, ja nuorisopsykiatriaan saapuneiden lähetemäärä kasvoi 88 % vuosina 2014–2020 (HUS 2022). Nuorten heikkenevälle tilanteelle on esitetty monia syitä. Esimerkiksi älylaitteet ja sosiaalinen media ovat vähentäneet nuorten fyysisiä kontakteja muihin ihmisiin sekä aiheuttaneet heille riittämättömyyden tunteita. Lisäksi koronapandemian rajoitukset pahensivat monien nuorten mielenterveysongelmia entisestään. (Helsingin Sanomat 28.8.2023.)

Nuoret miehet muodostavat huonovointisten nuorten parissa oman huolestuttavan ryhmänsä. Nuoret miehet esimerkiksi syrjäytyvät nuoria naisia useammin (THL 2024). Lisäksi Mieli ry:n kriisipuhelimeen soittaneiden nuorten miesten itsemurhasuunnitelmien määrä oli keväällä 2023 yli kaksinkertainen verrattuna alkuvuoteen 2020 (Yle 20.6.2023). Nuorten miesten huonovointisuudesta on kielinyt myös uudenlaisen rikollisuuden yleistymisen. Nuorisojengit ja nuorisoväkivalta ovat lisääntyneet Suomessa merkittävästi, ja poliisille on suunniteltu lisärahoitusta tilanteen takia (Yle 25.9.2023). Poliisiin mukaan katujengiläisistä suurin osa on täysi-ikäisiä, pääosin 18–30-vuotiaita miehiä (Poliisi 2023). Poliisin arvion mukaan katujengeihin ajautumista selittää ennen kaikkea syrjäytyminen ja näköalattomuus. Myös päihde- ja terveysongelmat voivat lisätä jengiytymisen riskiä. (em.)

Suomessa on joltain osin havahduttu nuorten miesten avuntarpeeseen. Esimerkiksi Poikien Talo tarjoaa 10–28-vuotiaille pojille ja nuorille miehille heidän omat tarpeensa ja lähtökohtansa huomioivaa tukea ja toimintaa (Poikien Talo 2024). Korkeakouluissa opiskeleville miehille apua on puolestaan tarjonnut Nyyti ry:n alaisuudessa toimiva MiehenTila-hanke, joka on tarjonnut miehille ohjausta ja vertaistukea. Hanke on pyrkinyt vahvistamaan miesten osallisuuden tunnetta ja vähentämään yksinpärjäämisen tarvetta. Lisäksi sen tavoitteena on ollut normalisoida miesten avun hakemista ja poistaa siihen liitettävää häpeää. (Nyyti ry 2024.) Erityisesti nuorille miehille ja pojille keskusteluapua tarjoaa Väestöliiton alaisuudessa toimiva Poikien Puhelin. Poikien Puhelin on vuonna 2007 perustettu puhelin- ja verkkopalvelu, jonka tavoite on tukea alle 20-vuotiaiden poikien ja nuorten miesten arkea sekä positiivista kasvua ja kehitystä. Palvelu on maksuton ja anonyymi, jotta pojilla olisi mahdollisimman matala kynnys tulla keskustelemaan heitä askarruttavissa asioista. Poikien Puhelimen työntekijät pyrkivät kohentamaan poikien ja nuorten miesten itsetuntoa, mieskuvaa ja ajatuksia tulevaisuudesta. Toisaalta he pyrkivät myös haastamaan nuorten elämään negatiivisesti vaikuttavia uskomuksia ja myyttejä. Kokonaisvaltaisesti heidän työtään on tukea nuoria heidän matkallaan aikuisuutta kohti. (Väestöliitto 2024.)

Kaikki edellä mainittujen hankkeiden ja palveluiden työntekijät ovat miehiä koskevien ongelmien ammattilaisia. Tällainen ammattitaito vaatii sukupuolisensitiivistä osaamista. Väestöliiton (2024) mukaan sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan ymmärrystä siitä, että sukupuolella on vaikutusta yksilön ajattelun ja toiminnan kannalta. Se voi vaikuttaa hänen käsityksiinsä siitä, miten kunkin ihmisen pitäisi toimia tai mikä elämässä on tavoittelemisen arvoista. Sukupuoli saattaa vaikuttaa myös yksilön tapaan ilmaista tunteitaan, rakentaa identiteettiään sekä kohdata vastoinkäymisiä. (em.) Nuoren miehen kohdalla sukupuolen vaikutus voi saada hänet esimerkiksi ahdistumaan ajatuksesta, että hän on ruumiinrakenteeltaan vääränlainen. Tämä ajatus voisi vaivata häntä erityisesti parisuhteen erotilanteessa, jos hän kuvittelee eron johtuneen siitä, ettei hän ollut kyllin lihaksikas. Toisaalta sukupuoli voi vaikuttaa myös nuoren miehen tapaan suhtautua eron aiheuttamiin negatiivisiin tunteisiin. Esimerkiksi yleinen sanonta ”miehet eivät itke” voi luoda hänelle pakotteen olla näyttämättä suruaan eron jälkeen. Kyseinen sanonta nojaa laajempaan miehiä koskevaan puhetapaan, jonka mukaan miehet ovat vahvoja ja kestävät vastoinkäymisiä sekä menetyksiä ilman voimakkaita tunnereaktioita. Tällaisessa tilanteessa nuoren miehen epätavallista

käytöstä ymmärtää todennäköisimmin henkilö, jolla on sukupuolisensitiivistä silmää. Kyseinen henkilö ei automaattisesti pidä tätä miestä tunnekylmänä, vaan pohtii, että hän saattaa pitää tunteensa piilossa toimiakseen mieheyttä koskevien puhetapojen mukaisesti. Vastaavanlainen käytös voi olla yhteydessä nuorten miesten kasvavaan huonovointisuuteen, sillä nuoret miehet saattavat kokea vaikeuksistaan kertomisen tai avun hakemisen hankalaksi. Heidän käytöksensä voi olla esimerkiksi kouluterveydenhuollon vastaanotolla vähättelevää, vaikka he olisivatkin avun tarpeessa. Tällaisessa tilanteessa terveydenhoitajan on tärkeää ymmärtää, miten miehiä koskevat puhetavat voivat vaikuttaa nuorten miesten kommunikaatiotapaan.

Nuorten miesten lisääntynyt paha olo herättää kysymyksen, millä tavoin miehiä koskevat yhteiskunnalliset puhetavat ovat yhteydessä heistä tehtyihin tulkintoihin. Kysymys on tärkeä, sillä pojat tarvitsevat enemmän kohtaavia palveluita kasvavan huonovointisuuden pysäyttämiseksi. Näiden kohtaamisten lopputulokset puolestaan riippuvat ensisijaisesti kohtaavien työntekijöiden tulkinnoista, joihin miehiä koskevat puhetavat vääjäämättä vaikuttavat. Poikien Puhelin on näiden tulkintojen kannalta mielenkiintoinen palvelu, sillä se on erikoistunut poikien ja nuorten parissa esiintyviin ilmiöihin ja tuntemuksiin (ks. Väestöliitto 2024). Poikien Puhelimen työntekijöillä on sukupuolisensitiivistä ymmärrystä miesten maailmasta, ja he ovat ajan hermoilla nuorten parissa liikkuvista trendeistä. On mielenkiintoista tutkia, millaisiin poikia ja nuoria miehiä koskeviin puhetapoihin he nojautuvat tulkitessaan poikien puheenaiheita ja käyttäytymistä. Nämä tulkinnat voivat heijastella laajempia yhteiskunnallisia suhtautumistapoja poikia kohtaan ja tarjota tärkeää tietoa heidän huonovointisuutensa kohtaamisesta.

Tässä pro gradu -tutkielmassa selvitän, millaisia tulkintoja poikien elämästä Poikien Puhelimen työntekijöiden käyttämässä kielessä esiintyy, kun he tulkitsevat poikien tekemiä yhteydenottoja. Tutkimusmenetelmäni on diskurssianalyysi, joka on kielenkäyttöä tutkiva, laadullinen tutkimusmenetelmä. Sillä analysoidaan kielellisiä tapoja, joilla sosiaalista todellisuutta hienovaraisesti rakennetaan (ks. Jokinen, Juhila & Suoninen 2016). Diskurssianalyttisestä näkökulmasta työntekijöiden kielessä esiintyvät tulkinnat maskuliinisuudesta ja poikien elämästä sekä heijastelevat että rakentavat laajempaa kulttuurista jäsenystä samoista asioista. Näin ollen tutkimustulokseni voivat auttaa

ymmärtämään, miten poikien elämää yhteiskunnallisesti rakennetaan, ja miten tämä voi vaikuttaa heitä auttavien, kohtaavien työntekijöiden tulkintoihin.

Tutkielmani alkaa taustoittavasta luvusta, jossa syvennyn tutkimuskirjallisuuteen miesten huonovointisuudesta sekä esittelen yleisimpiä teorioita miesten vahingolliselle käyttäytymiselle. Taustoittavan luvun jälkeen vuorossa on teorialuku, jossa käsittelen sosiaalista konstruktionismia, kieltä ja diskurssianalyysia. Tämän jälkeen kuvailen aineiston hankintatapaa, tutkimusprosessia ja tutkimusetiikkaa. Seuraavaksi tutkielmani siirtyy analyysilukuun, jossa analysoin litteroitua aineistoani diskurssianalyysin avulla. Analyysin jälkeen vuorossa on pohdintaluku, jossa syvennyn analyysini tuloksiin ja peilaan niitä tutkimuskirjallisuuteen. Viimeisessä luvussa käsittelen tutkimukseni rajoitteita ja jatkotutkimusaiheita.

2 Maskuliinisuus

Tässä luvussa esittelen teorioita ja tutkimuskirjallisuutta miesten huonovointisuudesta ja sen taustatekijöistä. Ensimmäisenä käyn läpi tutkimuskirjallisuutta miesten haluttomuudesta hakea apua terveys- ja mielenterveysongelmiinsa. Seuraavaksi esittelen yleisimpiä maskuliinisuutta käsitteleviä teorioita, joilla miesten halutonta käyttäytymistä on mahdollista selittää. Viimeisenä käyn läpi uusia yhteiskunnallisia tekijöitä, jotka voivat tutkimuskirjallisuuden mukaan olla yhteydessä etenkin nuorten miesten huonovointisuuteen.

2.1 Miehet avun ulottumattomissa

Tutkimuksissa on todettu, että miehet käsittelevät huolta aiheuttavia asioita usein eri tavoin kuin naiset. miehille on esimerkiksi tyypillistä piilotella tai vähätellä terveysongelmiaan (ks. Gascoigne & Whitear 1999; Richardson & Rabiee 2001; Seidler, Rice, Dhillon & Herrman 2019). Miehet voivat pyrkiä normalisoimaan vakavienkin sairauksien oireita niin, ettei niihin tarvitsisi kiinnittää huomiota. He saattavat tehdä tätä esimerkiksi tuntiessaan voimakasta rintakipua, joka tuntemuksena tyypillisesti liitetään sydänkohtaukseen. Kipu voidaan ohittaa ajattelemalla, ettei siinä ole mitään poikkeavaa. (Pietilä, Ojala, Helminen & Tammela 2016.) On myös näyttöä siitä, että miehet ovat naisia haluttomampia hakemaan terveysongelmiinsa apua (Clark, Hudson, Rapee & Grasby 2020; Galdas, Cheater & Marshall 2005).

Miesten negatiivinen suhtautuminen terveydenhuoltoon voi vaikuttaa myös heidän mielenterveydelliseen hyvinvointiinsa. Epidemiologiset tutkimukset osoittavat, että nuoret miehet hakevat harvemmin apua mielenterveysongelmiinsa nuoriin naisiin verrattuna (Clark ym. 2020). Syy ei kuitenkaan näyttäisi piilevän heidän sukupuolestaan itsessään, vaan sisäistetyissä sukupuolinormeissa (Galdas ym. 2005; McKenzie, Collings, Jenkin & River 2018). Etenkin nuoret miehet voivat suhtautua mielenterveysongelmiin ennakkoluuloisesti. He voivat pitää avun hakemista heikkouden osoituksena, ja siksi välttää sitä viimeiseen asti. (ks. Clark ym. 2020; Gilchrist & Sullivan 2006; Gair & Camilleri 2003.) Varsinkin ne nuoret miehet, jotka voimakkaimmin uskovat miesten sosiaalisiin normeihin, ovat vaarassa jäädä

mielenterveyspalvelujen ulkopuolelle (ks. Clark ym. 2020). Tämä voi johtua heidän pyrkimyksestään elää kovalla ja itsenäisellä tavalla ja välttää ”säälittävän” ihmisen leimaa (Gilchrist & Sullivan 2006). Kyseinen ohjenuora estää heitä vastaanottamasta apua muilta, vaikka apu olisi tarpeen.

Silloinkin kun apu olisi kaivattua, voivat miehet kokea sen hankkimisen vaikeaksi (Gilchrist & Sullivan 2006). Tutkimuskirjallisuudesta käy ilmi, että miesten mielenterveysongelmia tunnustetaan ja huomioidaan harvemmin kuin naisten mielenterveysongelmia (Bruno, McCarthy, & Kramer 2015; Burns & Rapee 2006; Swami 2012). Australiassa tilanteeseen on herätty sen verran, että terveydenhuoltoon on ehdotettu miesasiantuntijuuden lisäämistä. Tämä asiantuntijuus auttaisi työntekijöitä ymmärtämään miesten kommunikaatiotapaa, joka voi olla terveysasioissa kiertelevä ja torjuva. Miehet eivät aina suoraan myönnä, että heillä on ongelmia. Siksi terveydenhuollon työntekijän on oltava herkistynyt vihjeille, joita mies saattaa antaa todellisista tuntemuksistaan. Tällaisella osaamisella olisi mahdollista välttää alidiagnosointia ja parantaa miesten huonoa mielenterveystilannetta. (Seidler ym. 2019.)

On luultavaa, että vastaavaa asiantuntijuutta tarvittaisiin myös Suomessa, sillä suomalainen mieskäsitys nojaa vahvasti yksinpärjäämiseen. Suomessa mieheyteen on perinteisesti liitetty luja työnteko ja kyky väkivaltaan (Jokinen, Soikkeli & Kivimäki 2019; Pöysä 1997). Suomalainen ihannemies on ”jätkä”, joka selviytyy yksin vihamielisessä maailmassa (Pöysä 1997). Kyseisellä ihanteella on pitkät juuret, ja ne liittyvät moniin tapahtumiin ja tarinoin Suomeen historiassa (Jokinen ym. 2019). Tämä miesihanne voi vaikuttaa suomalaisten nuorten miesten mielenterveyteen monella tapaa. Se voi saada heidät esimerkiksi murehtimaan omasta riittävydestään ja johdattaa heidät ilmaisemaan huolenaiheitaan tavoilla, joita ei heidän mielestään voi yhdistää haavoittuvuuteen tai säälittävyyteen (ks. Gilchrist & Sullivan 2006). Tällaisia ilmaisutapoja voivat olla erilaiset ”jätkälle” sopivat ilmaisutavat, kuten rujo kielenkäyttö ja vitsailu, jotka sallivat huolenaiheesta puhumisen poikien mielestä miehekkäällä tavalla.

2.2 Yleisiä teorioita miesten käyttäytymiselle

Tutkimukset antavat ymmärtää, että monien miesten elämään sisältyy heidän hyvinvointiaan rajoittava tekijä, joka voi saada heidät käyttäytymään ongelmallisilla tavoilla. Tämä tekijä ei näytä olevan luonteeltaan biologinen, vaan kulttuurinen. Kyseisestä kulttuurisesta tekijästä on esitetty lukuisia teorioita, ja käsittelen niistä yleisimpiä tässä alaluvussa.

Kenties tunnetuin selitys miesten irrationaaliselle ja vahingolliselle käyttäytymiselle on käsitys *toksisesta maskuliinisuudesta*. Harrington (2021) on selventänyt tämän populaarin termin alkuperää ja merkitystä. Hän esittää, että toksinen maskuliinisuus sai terminä syntynsä 80-luvulla vaikuttaneen, yhdysvaltalaisen miesliikkeen parissa. Alun perin termillä tarkoitettiin sairauden tavoin leviävää miesihannetta, jolle oli ainakin teoriassa olemassa vastalääke. Vähitellen termi levisi miesliikkeen ulkopuolelle, etenkin psykologian piiriin. Sillä alettiin selittää nuorten miesten väkivaltakäyttäytymistä, kuten kouluammuntoja. Väkivallan alkuperäksi arveltiin hyvän miesroolimallin puutosta poikien elämässä, mikä sai heidät tavoittelemaan epärealistisia ja vahingollisia ihanteita. 2020-luvulle tultaessa toksisen maskuliinisuuden käsitteen käyttö on yleistynyt huomattavasti, ja sillä on alettu kuvaamaan asioita, jotka eivät alun perin kuuluneet sen piiriin. Tällaisia ovat esimerkiksi poliittiset puheet. Kyseinen kehityssuunta on kuitenkin herättänyt kysymyksen siitä, kuinka käyttökelpoinen termi oikeastaan on. Sitä käytetään usein deskriptiivisesti ilman kunnollista teoretisointia, ja sen kytkös muihin maskuliinisuutta koskeviin teorioihin on yleensä puutteellinen. (Harrington 2021.) Vaikuttaakin siltä, että toksinen maskuliinisuus puolustaa paikkaansa enemmän populaarina kuin akateemisena terminä. Se on vakiintunut ilmaus, jolla kuvataan jotain miestapaista, haitallista käytöstä. Tällaista voi olla esimerkiksi edellä kuvattu avun torjuminen, kun apua todellisuudessa tarvittaisiin.

Toinen, selvästi akateemisesti käytetympi maskuliinisuuden teoria on Connellin (2005) teoria *hegemonisesta maskuliinisuudesta*. Hegemonisen maskuliinisuuden teoria esittää, että maskuliinisuuden muotoja on monia. Näistä maskuliinisuuksia aina yksi on kuitenkin hegemonisessa, eli hallitsevassa asemassa muihin nähden. Tämä hallitsevan maskuliinisuuden

ominaispiirteet ovat ajasta ja kulttuurista riippuvaista. Länsimaisessa kulttuurissa hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluu dominanssin, egoismin ja fyysisen voiman kaltaisia piirteitä. Nämä piirteet ovat päinvastaisia feminiinisille piirteille, jotka ovat hegemonisen maskuliinisuuden vastakohta. Muut maskuliinisuuden muodot ilmentävät näitä feminiinisiä piirteitä enemmän, ja ovat siksi hegemoniselle maskuliinisuudelle alisteisia. Hegemoninen maskuliinisuus toimii näille alempiarvoisille maskuliinisuuksille ohjenuorana. Se kertoo kyseisten maskuliinisuuksien edustajille, miten heidän *pitäisi* elämässään toimia. Ohjenuora perustuu kuitenkin enemmän ihanteisiin kuin todellisuuteen. Tosiasiassa juuri kukaan ei saavuta hegemonisen maskuliinisuuden tavoitteita, sillä se on kuvitteellinen esimerkki, jota noudattamalla miessukupuoli sosiaalisesti ja hierarkkisesti rakentuu. (Connell 2005.)

On mahdollista, että etenkin nuoret miehet kokevat ahdistusta omasta asemastaan hegemonisen maskuliinisuuden hierarkiassa. Miehiin kohdistuvat odotukset voivat vaikuttaa heihin syvästi, sillä nuoret ihmiset ovat kehityksellisesti herkässä vaiheessa, ja voivat pelätä jäävänsä toisten varjoon. Hegemonisen maskuliinisuuden malli voi saada nuoret miehet myös välttämään avun hakemista, sillä he voivat kokea toisiin ihmisen tukeutumisen epämiehekkääksi ja vältettäväksi asiaksi. Hegemonisen maskuliinisuuden ihanteen onkin tutkimuksissa havaittu olevan yleinen este miesten avunhakemiselle. (ks. Gair & Camilleri 2003; Gilchrist & Sullivan 2006.) Connellin teoria on vastaavien löydösten vuoksi todettu varsin käyttökelpoiseksi miesten terveyden tutkimisessa. Se ei oleta, että miesten terveysongelmat ovat vääjäämättömiä seurauksia miesten omaksumista roolimallista, vaan että kyse on sosiaalisesti muovautuneesta lopputuloksesta. Miessukupuoli rakentuu päivittäisistä sosiaalisista käytännöistä, ja pitää sisällään monisyisiä hierarkioita. (McKenzie ym. 2018.) Tämä prosessi on muuttuvainen, joten myös miesten ongelmat ovat muutettavissa.

Kolmas paljon käytetty maskuliinisuuden teoria on *epävarman mieheyden teoria* (engl. precarious manhood) (Vandello, Bosson, Cohen, Burnaford & Weaver 2008). Teoria esittää, että maskuliinisuus on jatkuvasti vaarassa, ja että mies ei omista sitä synnynnäisesti. Sen sijaan maskuliinisuus tuotetaan sosiaalisesti tilanteissa, joissa sen olemassaolo täytyy todistaa tai ansaita. (Vandello ym. 2008.) Tällaisia voivat olla esimerkiksi terveyteen liittyvät tilanteet, joissa avun pyytämättömyys voi olla keino oman kestävyytensä osoittamiselle. Tällainen käytös

on teorian mukaan tyypillistä lähinnä miehille, sillä naiset eivät näytä kokevan samanlaista tarvetta todistaa omaa naiseuttaan (Vandello ym. 2008).

Epävarman mieheyden teoriasta on paljon tutkimusnäyttöä. Sillä on onnistuttu koetilanteissa manipuloimaan miesten käyttäytymistä teorian ennustamalla tavalla. Weaver, Vandello, Bosson ja Levant (2013) ovat esimerkiksi luoneet koeasetelman, jossa mieskoehenkilöt saatiin ottamaan suurempia riskejä uhkapelitalanteessa, kun heidän maskuliinisuutensa oli ensin kyseenalaistettu. Kyseenalaistaminen toteutettiin pyytämällä koehenkilöitä hieromaan käsiinsä kukkaistuoksuista käsivoidetta. Tuoksuvan voiteen käyttäminen mielletään yleensä feminiiniseksi teoksi ja siksi ristiriitaiseksi maskuliinisuuteen nähden. Koehenkilöt joutuivat näin ollen palauttamaan maskuliinisuutensa ottamalla uhkapelissä suurempia riskejä, sillä riskinotto kyky mielletään yleensä miehekkääksi ominaisuudeksi. Samankaltaisia tuloksia on saatu myös muilla, vastaavilla koeasetelmilla (ks. Bosson, Vandello, Burnaford, Weaver & Arzu 2009; Brough, Wilkie, Ma, Isaac & Gal 2016; Frederick, Shapiro, Williams, Seoane, McIntosh & Fischer 2017).

Kaikille edellä esitetyille teorioille on yhteistä se, että ne käsittelevät mieheyteen liittyvää haavoittuvuutta. Maskuliinisuuden ihanne näyttää pahimmillaan olevan arka ja kilpailtu asia, joka voi vaikeuttaa miesten elämää ja muuttaa heidän maailmankuvansa raadolliseksi. Tämän seurauksena miesten pyrkimys maskuliinisuuteen saattaa tapahtua heidän oman hyvinvointinsa kustannuksella. Lisäksi maskuliinisuuden tavoittelu saattaa johtaa alistavaan käyttäytymiseen muita kohtaan. Miehet voivat omaksua esimerkiksi naisvihamielisiä käsityksiä yrittäessään käsitellä pahaa oloaan (Scotto di Carlo 2023; Tietjen & Tirkkonen 2023). Äärimmäisissä tapauksissa riittämättömyyden kokemus voi ilmetä jopa lapsiin kohdistavana hyväksikäyttönä. Tällöin mieheys pyritään saavuttamaan alistamalla itseä heikompaa osapuolta. (Messerschmidt 2020.)

2.3 Maskuliinisuuden uudet kipukohdat

Ihannemiehen yhteiskunnalliset juuret merkitsevät sitä, ettei käsitys ihannemiehestä ole koskaan staattinen. On esitetty, että länsimaissa miehen kelpoisuuden mittari on vähitellen siirtynyt kehon suorituskyvystä kohti sen ulkonäköä (Gough 2018, 19–21). Ilmiö on huomattu etenkin nuorten miesten parissa. Ulkonäköpaineet on perinteisesti mielletty tyttöjen ongelmiksi, mutta on näyttöä siitä, että myös pojat kärsivät niistä enenevässä määrin. (Kehler & Borduas 2021.) Mainonnalla on epäilemättä ollut osuutta tässä kehityskulussa. Monet kosmetiikkamainokset vihjaavat pojille päivittäin, miltä heidän kehonsa kuuluisi näyttää. Lisäksi markkinoilla on yhä enemmän tarjolla lääkkeitä ja leikkauksia, joiden tarkoitus on suurentaa miehen sukuelintä. (Hall 2015.) Ulkonäkökeskeisyyden lisääntyminen on havaittu myös viime vuosina huomiota saaneen incel-liikkeen kasvamisessa. Kyseinen liike koostuu pääasiassa nuorista miehistä, jotka kokevat elävänsä ”tahdonvastaisessa selibaatissa” (engl. involuntary celibacy). He uskovat tämän selibaatin johtuvan heidän ulkonäöstään, joka ei heidän mukaansa ole riittävän maskuliininen. (Scotto di Carlo 2023.) Liikkeen aate on usein harhainen ja naisvihamielinen, mutta sen olemassaolo kieli monien nuorten miesten kokemasta häädystä.

Miesten ulkonäkökeskeisyyden yleistymisen osoittaa, että miehiä koskevat ongelmat ovat moninaistuneet etenkin nuorten parissa. Näiden uusien ongelmien lisäksi he luultavasti kärsivät myös vanhojen mieskäsitysten ahtaudesta. Lopputuloksena voi olla ristiriita, jossa mieheyden ihanteet luovat keskustelua kaipaavia huolenaiheita, mutta toisaalta tekevät näiden keskustelujen aloittamisen hankalaksi. Perinteisesti miehiä on pidetty ei-tunteellisina ja ilmaisukyvyttöminä, mutta tällainen stereotypia vain pahentaa heidän ongelmiaan (ks. Kiesling 2005). Todellisuudessa miehet voivat ja usein myös tahtovat hakea emotionaalista tukea muilta (McKenzie ym. 2018). Maskuliinisuuden stereotypiat luovat kuitenkin muurin, joka voi estää heitä tekemästä niin. Niin kauan kuin näitä sosiaalisesti muovautuneita stereotypioita ja puhetapoja ei haasteta, ei muutosta parempaan synny. Seuraavassa kappaleessa selvennän, millä tavoin nämä yhteiskunnalliset puhetavat muovautuvat ja uusiutuvat.

3 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Tässä luvussa käsittelen tutkielmani teoriataustaa. Ensimmäisenä esittelen relativistista ajattelutapaa, joka toimii tutkielmani argumenttien perustana. Tämä jälkeen siirryn sosiaaliseen konstruktionismiin, joka teoriaperinteenä nojautuu relativismiin, ja joka tarkastelee todellisuuden sosiaalista rakentamista. Seuraavaksi käyn läpi, millä tavalla kieli liittyy tähän sosiaalisen rakentamisen prosessiin, ja mitä diskurssit ovat. Viimeisenä käsittelen tutkimusmenetelmänä käyttämäni diskurssianalyysia, jonka avulla kielenkäyttöä voidaan tutkia todellisuuden sosiaalisen rakentamisen viitekehyksessä.

3.1 Realismista relativismiin

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys on kenties parhaiten ymmärrettävissä lähtemällä liikkeelle siitä, miten ihmiset tavanomaisesti tarkastelevat ympärillään olevaa maailmaa. Arkijärkemme sisältää lukemattomia oletuksia siitä, miten asiat ovat, vaikka nämä oletukset eivät aina olisikaan vahvasti perusteltuja (Berger & Luckmann 2011, 56–57). Kyseiset oletukset vaikuttavat järkeviltä, sillä maailma ympärillämme *on* eittämättä todellinen. Ihmiset, esineet ja luontokappaleet ovat olemassa, ja maailmasta löytyy erilaisia vuorovaikutussuhteita, joita on mahdollista tutkia ja ymmärtää. Tällaista tapaa ajatella todellisuudesta kutsutaan usein realismiksi (Gergen 2015, 4). Realismin mukaan ulkoisen maailman olemassaolo on riippumaton siitä, millaiseksi se esitetään. Esittämisen keinoja ovat muun muassa havainnot, ajatukset ja kieli. Realismi väittää, että nämä esitystavat kumpuavat todellisuudesta, ja että niillä on teoriassa mahdollista hankkia tietoa todellisuuden luonteesta. (Burr 2015, 27.) Esimerkkinä voisi pitää mieskehoa koskevaa, lääketieteellistä tutkimusta. Suomalaistutkijan käsitys mieheydestä voi olla erilainen kuin espanjalaistutkijan, mutta tutkimusta tehdessään he molemmat käsittävät mieskehon samalla, tieteellisellä tavalla. Tällöin he nimittäin tutkivat sen biologista mekanismia, joka on riippumaton kulttuurisista näkökannoista. Tutkittavan mieskehon olemus ei realistisen ajattelutavan mukaan muuttuisi edes silloin, jos sitä saapuisi tarkkailemaan vieraan planeetan asukas.

Realistista maailmankuvaa voidaan kuitenkin kritisoida. Vastakkaisen tavan ymmärtää todellisuutta tarjoaa ajattelutapa, jota kutsutaan relativismiksi. Relativismi esittää, että vaikka todellisuus olisikin olemassa, sitä ei koskaan voida saavuttaa (Burr 2015, 27). Esimerkiksi mieskehoa voidaan toki onnistuneesti tutkia, mutta totuus sen luonteesta jää aina arvoitukseksi. Relativismin mukaan ihmisillä on käytössään ainoastaan maailmaa koskevia esitystapoja, joiden oikeellisuutta ei koskaan voida todentaa vertaamalla niitä todellisuuteen realismin olettamassa mielessä (Burr 2015, 27). Ainoat vertailukohteet ovat muut vastaavat esitystavat, jotka ovat väistämättä kontekstisidonnaisia. Vaikka mieskehon toiminta opittaisiin tuntemaan kauttaaltaan, tapamme ymmärtää sitä koskevat ”totuudet” olisivat silti muista tekijöistä riippuvaisia. Suomalainen saattaisi kulttuuriinsa nojaten arvioida mieskehon olevan fyysiseen työhön tarkoitettu. Espanjalainen taas voisi arvostaa sen esteettisyyttä ja ajatella, että sitä kuuluu korostaa hienoilla vaatteilla. Vieraan planeetan asukkaalle puolestaan olisi mahdollista nähdä mieskeho pelkästään suvun jatkamiseen tarkoitettuna välineenä. Kyseinen olento ei välttämättä näkisi mieskehoa edes yksilöllisenä. Olennon silmissä saattaisimme kaikki olla vain yhtä elävää massaa, jonka funktio on monistaa itseään mahdollisimman kauan.

Relativistiselle maailmankuvulle voidaan löytää tukea tarkastelemalla eri kulttuureita ja ajanjaksoja. Esimerkiksi käsitys siitä, mikä on miehelle luontaista ja soveliasta, on vaihdellut historian saatossa paljon. 1600-luvun eurooppalainen hovipukeutuminen oli sukkahousuineen varsin feminiinistä nykykäsityksen mukaisesti. Silti kukaan aikalainen tuskin piti asiaa ongelmallisena. Sen sijaan nykyaikainen vaatetus olisi saattanut herättää pahennusta kyseisenä aikakautena, aivan kuten feminiiniseksi katsotut vaatteet miehillä voivat herättää pahennusta nyt. Esimerkiksi poplaulaja Harry Styles aiheutti Yhdysvalloissa paljon julkista keskustelua esiintymällä muotilehdessä mekkoon pukeutuneena (Yle 19.11.2020). Hänen tekonsa aiheutti Yhdysvaltojen konservatiivisissa piireissä moraalipaniikkia ja vaatimuksen ”miehisen miehen” palauttamisesta länsimaiseen yhteiskuntaan (em.). Kyseisessä tapauksessa pukeutumisvalinnan vertailu tapahtui käsityksen siitä, miltä miehen *kuului* näyttää. Relativismi kuitenkin kritisoi tällaista vertailua.

Kenties selvin historiallinen esimerkki eri mieskäsitysten risteytymisestä on löydettävissä 1400-luvun Japanista. Kyseisen aikakauden samuraisoureille oli tyypillistä ottaa rakastajikseen teini-

ikäisiä poikia, joita kutsuttiin nimellä wakashū. Wakashū ja soturit muodostivat eroottisen suhteen, johon kuului tietynlaista vastavuoroisuutta osapuolten välillä. Wakashūn kuului oppia vanhemmalta kumppaniltaan mieheksi kasvamisen salat. Näitä olivat sodankäynnin taidot, mutta myös taiteen tekeminen ja kauneuden arvostaminen. Suhde nähtiin tarpeelliseksi wakashūn henkiselle kasvulle, ja se muodosti kumppanien välille pitkäikäisen henkisen siteen. (MacDuff 1996.) On helppo nähdä, miten ristiriitaiselta wakashūjen olemassaolo saattaisi nykyihmisen perspektiivistä vaikuttaa. Feodaaliajan Japani tunnetaan monista perinteistä maskuliinisuutta myötäilevistä asioista, kuten raa’asta samuraikulttuurista. Silti tämän kulttuurin rinnalla oli olemassa yleisesti hyväksytyjä, homoeroottisia suhteita, joiden luonteeseen kuului kumppanuus ja estetiikka.

3.2 Relativismista sosiaaliseen konstruktionismiin

Sosiaalinen konstruktionismi on relativistinen teoriasuuntaus ja tämän tutkielman teoriakehys. Sosiaalinen konstruktionismi kiinnittää huomionsa siihen, kuinka käsitys todellisuudesta rakentuu. Se huomauttaa, että olemassa olevien asioiden kuvailu on mahdollista ainoastaan silloin, kun käytetään hyödyksi jotain ymmärtämisen traditiota (Gergen 2015, 5). Ympäröivän maailmamme kuvailu vaatii nojautumista tulkintoihin, joiden varaan arkijärkemme rakentuu (Berger & Luckmann 2011, 56–57). Kuvainnollisesti sanoen emme koskaan siis voi kutsua asioita niiden todellisilla nimillä. Voimme kyllä havaita maailman samanlaisena kuin muut, mutta käsityksemme siitä saattavat vaihdella suuresti. Gergen (2015, 4) käyttää esimerkkinä pienen lapsen perspektiiviä ympäristöönsä. Hänen katseensa voi kohdata puut, rakennukset ja autot siinä missä meidänkin katseemme, mutta kyseiset asiat eivät tarkoita hänelle samaa asiaa kuin meille. Gergenin mukaan ero aikuisten ja pienen lapsen käsityksessä on luonteeltaan sosiaalinen. Kun lapsi ottaa osaa sosiaaliseen maailmaan ja ihmissuhteisiin, hänen maailmankuvansa muuttuu vähitellen meidän maailmankuvamme kaltaiseksi. (2015, 4.) Sosiaaliset konstruktiot eivät kuitenkaan esiinny pelkästään arkijärjessämme ja kulttuurissamme, vaan myös tiedossamme maailmasta. Kaikki tieto maailmasta on peräisin jostain näkökulmasta, ja on siksi alisteista erilaisille intresseille. (Burr 2015, 9.)

Maailmaa koskevan ymmärryksen sosiaalinen rakentuminen voidaan havaita tarkastelemalla esimerkiksi sitä, miten käsitys miehestä fyysisenä toimijana on rakentunut. On tunnettu tosiasia, että aikuiset miehet ovat keskimäärin fyysisesti kookkaampia ja vahvempia kuin aikuiset naiset. He ovat myös keskimäärin pidempiä ja yltävät tyypillisesti parempiin urheiluasuorituksiin. Luultavasti tästä on saanut syntynsä käsitys siitä, että miehet ovat tarkoitettuja fyysisen työn tekemiseen ja tarvittaessa myös taistelemiseen. Väittämä on toki helposti perusteltavissa, mutta myös toisenlaiset väittämät ovat mahdollisia. On täysin mahdollista esimerkiksi ajatella, että mies on syntyjään tarkoitettu tanssimista varten. Miehen kehossa on paljon fyysistä potentiaalia, jota voidaan hyödyntää vaikkapa baletissa. Näin arkipäiväinen havainto miesten vahvuudesta voi johtaa täysin erilaiseen johtopäätökseen miesten tarkoituksesta. Tähän johtopäätökseen voidaan päätyä myös eri tieteenaloja hyödyntäen. Tanssi on tunnetusti harrastus, joka tekee hyvää ruumiille ja mielelle. Niinpä väittämää siitä, että mies on luotu tanssia varten, voidaan perusteella lääketieteellisesti. Jos kaikki länsimaiset miehet tanssisivat, vähenisivät epäilemättä monet länsimaiset terveysongelmatkin. Lisäksi voitaisiin yhteiskuntatieteellisesti esittää, että miesten tanssi vahvistaisi kansakuntien siteitä ja toisi kulttuurista sisältöä ihmisten elämään. Myös antropologista tietoa voitaisiin hyödyntää osoittamalla, miten tärkeä asia tanssi on monien alkuperäiskansojen miehille. Antropologin silmissä se saattaisi kuulua erottamattomasti miehen alkukantaiseen olemukseen.

Mahdollinen vasta-argumentti mieskäsityksen sosiaaliselle rakentumiselle on biologia. Luonnossa monien lajien urokset ovat selvästi kookkaampia ja aggressiivisempia kuin saman lajin naaraat. Uroksille on tyypillistä toimia laumojensa johtajina tai pyrkiä tuohon asemaan lauman vallitsevan johtajan syrjäyttämiseksi. Lisäksi urokset joutuvat usein taistelemaan keskenään saadakseen oikeuden paritteluun ja sukunsa jatkamiseen. Tätä käytöstä olisi mahdollista selittää vielä perusteellisemmin tutkimalla esimerkiksi testosteronia, jota esiintyy niin ihmismiesten kuin monien eläinlajien urosten veressä. Kuvitteellisessa tutkimuksessa voitaisiin tarkastella, miten testosteronin taso vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen muita kohtaan. Jos huomattaisiin, että korkeat testosteronipitoisuudet tekevät ihmisestä dominoivan, voitaisiin tutkimustuloksiin vedoten väittää, että miesten kuuluu olla dominoivia, sillä heidän veressään on yleensä enemmän testosteronia kuin naisten veressä. Tässä mielessä

he siis ymmärrettävästi käyttäytyvät kuten muidenkin eläinlajien urokset. Moinen tulkinta ei kuitenkaan perustuisi yksinomaan objektiivisiin faktoihin. Tutkimustuloksesta tehty tulkinta olisi sosiaalisesti muovautunut, sillä dominoivuutta voidaan länsimaisessa kulttuurissa pitää mieheyteen kuuluvana, hyvänä ominaisuutena. Sitä saatetaan arvostetaan luonteenpiirteenä, koska sillä on usein tärkeä merkitys esimerkiksi urheilussa ja työelämässä. Testosteronia voitaisiin kuitenkin tutkia myös suhteessa ei toivottuihin ominaisuuksiin, kuten rikollisuuteen ja naisia lyhyempään elinikään. Jos korrelaatio löydetäisiin, tehtäisiin siitä todennäköisesti erilaisia tukintoja. Harva ajattelee, että mieheyttä *määrittävät* rikollisuus ja naisia varhaisempi kuolema, sillä rikollisuus ja lyhyt elinikä eivät ole kulttuurissamme arvostettuja asioita. Todennäköisesti tällaista tutkimustulosta pidettäisiin harmillisena epätasa-arvoisuutena, jonka lievittäminen vaatisi yhteiskunnallisia toimenpiteitä. Se, mitä pidämme miehille ominaisena, on näin ollen sosiaalisesti rakentunutta.

Sosiaalinen konstruktionismi esittää, että jokainen versio todellisuudesta on historiallisesti ja kulttuurisesti luotu. Näin ollen itse ajatus totuudesta on sen mukaan ongelmallinen. Ei ole olemassa kulttuureja ylittäviä standardeja, joihin paikallisia variaatioita voisi onnistuneesti verrata. (Burr 2015, 9, 93.) On mahdotonta löytää aikaa tai kulttuuria, jolloin mies olisi toiminut juuri siten kuin hänen ”kuuluisi” toimia. Sosiaalista konstruktionismia voikin käyttää työkaluna, jolla on mahdollista kurkistaa vakiintuneiden käsitysten taakse. Tämä on usein yhteiskunnallisesti tarpeen. Sosiaalisen konstruktionismin filosofiset juuret ovat lukuisat, mutta Gergenin (2015, 14–17) mukaan monet niistä ulottuvat sortoa vastustaviin ajatuksiin. Sortoa ovat kokeneet esimerkiksi eri yhteiskuntaluokat, vähemmistöt ja naiset. Moniin näistä sorron muodoista on liittynyt vakiintuneita käsityksiä siitä, miten asiat ovat. Esimerkiksi naisten kehoa on pidetty lääketieteellisesti katsoen vauvatehtaana, jonka olemassaoloa määrittää vain tämä yksi tarkoitus. (Gergen 2015, 14–17.) Tällaiset ajatukset todellisuudesta voivat olla haitallisia ja alistavia monille ihmisille, myös miehille. Ne voivat myös palvella jonkun vallasta nauttivan ryhmän etuoikeuksia. Sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta totuus onkin historian vaarallisimpia asioita (Gergen 2015, 218–220). Sillä voidaan vaikuttaa ihmisten ajatteluun ja käyttäytymiseen haitallisella tavalla, ja ajaa vaikka kokonaisia väestöryhmiä toisiaan vastaan. Näin saattaa tapahtua esimerkiksi tilanteessa, jossa miesten väitetään olevan luonnostaan sotureita, joiden velvollisuus on totella johtajaansa.

Sosiaalinen konstruktionismi ei väitä, että mikään ei olisi totta, tai etteikö jokin näkökulma maailmaan olisi eettisempi kuin toinen. Sen perusväittäminen tiedon ja totuuden sosiaalisesta rakentumisesta on kuitenkin hyödyllinen työkalu sorron vastustamisessa. Jos jotain näkökulmaa aletaan pitää ehdottomana totuutena, muuttuvat toiset näkökannat mahdottomiksi. Näin voi tapahtua silloinkin, kun toisista näkökulmista olisi löydettävissä tärkeää kritiikkiä vakiintuneelle totuudelle. (Gergen 2015, 218–220.) Edwards, Ashmore ja Potter (1995) esittävät, että sosiaaliselle konstruktionismille tyypillinen, relativistinen näkökulma on olennainen maailman ymmärtämiseksi. Se myös mahdollistaa eri asioista väittelemisen. Ihmiset puhuvat totuuksista, mutta he kiinnittävät luonnostaan myös huomiota siihen, miten johonkin näkökulmaan on päädytty. Näin tehdään myös tieteellisessä argumentoinnissa. Tutkimustuloksia kritisoidaan yleensä kiinnittämällä huomiota niiden tuottamistapaan. (Edwards ym. 1995.) Sosiaalista konstruktionismia voidaan siis käyttää syrjivien ja alistavien ”totuuksien” kriittisessä tarkastelussa.

3.3 Kieli ja diskurssit

Kielellä on keskeinen merkitys sosiaalisessa konstruktionismissa. Kun ihmiset rakentavat todellisuutta, rakentavat he sitä usein kielellisin keinoin. Käyttäessään kieltä he merkityksellistävät kohteet, joista he puhuvat ja kirjoittavat (Jokinen ym. 2016, 26). Kieli pikemminkin tuottaa maailmaamme kuin kuvaa sitä sellaisenaan (Burr 2015, 67–70). Kielen alkuperä on kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa, mutta se on myös irrotettavissa siitä. Kielellä on mahdollista käsitellä lukemattomia asioita, jotka eivät ole välittömästi läsnä. Tällä tavoin kieli toimii valtavana merkitysten ja kokemusten varastona, joka säilyy ajassa ja siirtyy seuraaville sukupolville. (Berger & Luckmann 2011, 88–89.) Kieli on näennäisesti jäsentänyt todellisuuden jo ennen kuin kukaan yksittäinen ihminen ottaa siihen osaa. Lisäksi kieli tarjoaa yksilöille keinoja ymmärtää tapaa, jolla todellisuus on jäsentynyt. (Berger & Luckmann 2011, 59.) Kieli vaikuttaa myös mahdollisuuksiimme viestiä henkilökohtaisista asioistamme. Esimerkiksi uskonnollinen kokemus voi tuntua sanoin kuvaamattomalta, mutta jos siitä tahtoo kertoa muille, on se pakko tehdä kielen keinoin (Berger & Luckmann 2011, 67–68).

Jotta mitään koettua voisi kuvata, on pakko käyttää hyväkseen jonkinlaisia *merkityssysteemejä* (Jokinen ym. 2016, 28–29). Kieli koostuu tällaisista merkityssysteemeistä ja myös rakentaa niitä. Kielen merkityksellistämät asiat tulevat merkityksellisiksi suhteessa samantapaisiin merkityksiin. Esimerkiksi jokin tietty väri ymmärretään omaksi värikseen vertaamalla sitä toisiin väreihin. (Jokinen ym. 2016, 27–28.) Samalla tavoin esimerkiksi käsitys maskuliinisuudesta on merkityksellinen vain, jos sitä vertaa käsitykseen feminiinisuudesta. Ihmiset merkityksellistävät kielellä asioita, jotka vaikuttavat heille arkipäiväisiltä, mutta saattavat toisen kulttuurin perspektiivistä vaikuttaa täysin vierailta (Jokinen ym. 2016, 26–27). Lisäksi kieli tarjoaa erilaisia tulkintamahdollisuuksia erilaisille tilanteille (Burr 2015, 67–70). Tämä kaikki on riippuvaista yhteiskunnasta, jonka sisällä kieli toimii. Kun ihmiset omaksuvat kielen, he omaksuvat siihen liittyvät motivationaaliset ja tulkinnalliset skeemat, jotka ovat yhteiskunnallisesti määriteltäviä. Pieni poika saattaa esimerkiksi pyrkiä toimimaan pelottavassa tilanteessa urheasti, sillä hän tahtoo olla ”urhea poika”. Kieli luo pojalle käsityksen siitä, että olisi olemassa luonnollinen jako urheisiin ja pelkurimaisiin poikiin. Näin kieli myös tarjoaa hänelle sosiaalisen ohjenuoran käytettäväksi hänen jokapäiväisessä elämässään. (Berger & Luckmann 2011, 280.)

Kielessä elävä käsitys siitä, että poikien kuuluisi olla urheita, on *diskurssi*. Kun ihmiset alkavat kuvailemaan tai määrittelemään todellisuutta, he siirtyvät diskurssien maailmaan (Gergen 2015, 219). Diskurssi viittaa sarjaan merkityksiä, vertauskuvia, esitystapoja, mielikuvia, tarinoita ja väittämiä, jotka yhdessä luovat tietyn tulkinnan siitä, mitä jossain tilanteessa tapahtuu. Se siis viittaa tiettyyn kuvaan, joka tietystä tapahtumasta luodaan. (Burr 2015, 74–75.) Kun ihmiset puhuvat ja kirjoittavat, he tuovat näitä diskursseja esiin. Tällöin diskurssit vaikuttavat siihen, miten jokin tilanne ymmärretään, sillä ne rakentavat tilanteesta juuri tietynlaisen version toisen sijasta. (Burr 2015, 76–78.) Jos esimerkiksi perheen poika yrittää pysäyttää murtovarkaan, hänen tekoaan saatetaan käsitellä nojautumalla diskurssiin poikien urheudesta. Tällöin pojan teko tulee ymmärrettäväksi ja ehkä jopa ihailua herättäväksi. Pojalle voitaisiin todeta, että hän teki kuten urhean pojan kuuluukin. Burrin (2015, 78) mukaan diskurssin voikin ymmärtää eräänlaisena viitekehäyksenä, jota vasten toisten puheita on mahdollista tulkita. Diskurssit esiintyvät siinä mitä ihmiset sanovat ja kirjoittavat, ja heidän

sanomiensa ja kirjoittamiensa asioiden merkitys on puolestaan riippuvaista diskurssien luomista merkityksistä.

Diskursseilla voidaan kuvata ja rakentaa monenlaisia ”todellisuuksia”. Kuten sosiaalinen konstruktionismi esittää, ei ole olemassa ehdotonta totuutta esimerkiksi siitä, että pojat ovat urheita tai että heidän kuuluisi olla urheita. Tämä käsitys on yhteiskunnallisesti rakennettu, ja se nojautuu kulttuuriin, joka pitää urheutta ja miessukupuolta yhteenkuuluvina. Niinpä kielessämme esiintyy usein diskurssi, jonka mukaan pojilta voidaan odottaa rohkeutta vaarallisissa tilanteissa, kuten murtovarkauksissa. Kielellä olisi kuitenkin mahdollista kuvata tällaista tilannetta myös päinvastaisesta näkökulmasta, jonka mukaan lapsen ei olisi missään tapauksessa kuulunut vaarantaa itseään murtovarkauden yhteydessä. Tällöin pojan toimintaa voitaisiin tehdä ymmärrettäväksi hyödyntämällä diskurssia sankarin esittämisestä. Näin yhdestä tilanteesta on mahdollista tehdä monia erilaisia tulkintoja käyttämällä kielen tarjoamia resursseja (ks. Burr 2015, 74–75).

Koska diskurssit liittyvät sosiaalisiin käytäntöihin, on niiden kriittinen tarkastelu usein tarpeen. Diskurssit ovat tiiviisti yhteydessä institutionaalisiin ja sosiaalisiin käytäntöihin, joilla on suuri merkitys sen kannalta, miten voimme elää elämäämme ja mitä voidaan puolestaan tehdä meille. (Burr 2015, 87.) Diskurssit voivat näennäisesti oikeuttaa moraalisesti kyseenalaisia asioita, kuten seksuaalista häirintää. Esimerkiksi miehiä on tyypillisesti kuvailtu seksuaalisesti aktiivisiksi olennoiksi, jotka eivät voi haluillensa mitään. Tällainen diskurssi vähättelee miehen toimijuuden merkitystä tilanteissa, joissa naisen seksuaalista koskemattomuutta on loukattu. Toisaalta se myös ylikorostaa naisen toimijuutta ”laukaisijana”, joka herättää miehessä vastustamatonta halua. (Burr 2015, 89.) Tällaiset sukupuolittuneet diskurssit voivat olla alistavia ja elämää rajoittavia, sillä ne rakentavat haitallisia ja eriarvoistavia käsityksiä ihmisistä ja tilanteista. Siksi diskurssit ovat sosiaalipsykologisesti mielenkiintoinen tutkimuskohde.

3.4 Diskurssianalyysi

Diskurssianalyysi on tutkimustapa, jolla etsitään tutkimusaineistosta diskursseja. Jokisen, Juhilan ja Suonisen (2016, 253) mukaan diskurssianalyysin huomio kiinnittyy niihin kielellisiin prosesseihin, joiden kautta sosiaalinen todellisuus ja kanssakäymisemme rakentuvat. Sen sijaan diskurssianalyysilla ei tutkita esimerkiksi kielenkäytöstä irrallisiksi oletettuja mentaalaisia prosesseja, objektiivisia faktoja tai universaaleja lainalaisuuksia. (em.) Diskurssianalyysilla ei pyritä esimerkiksi arvioimaan, mitä ihmiset henkilökohtaisesti ajattelevat maailmasta. Sen sijaan huomio kiinnittyy kielessä esiintyviin jaettuihin käsityksiin, jotka väistämättä ohjaavat ihmisten ajattelua. Diskurssianalyysin teoreettinen koti onkin edellä esitetyssä sosiaalisessa konstruktionismissa (Jokinen ym. 2016, 251). Tähän teoriaperinteeseen nojautuen se ei etsi ehdottomia totuuksia maailmasta. Diskurssianalyysissa ollaan pikemminkin kiinnostuneita kulttuurisista merkityksistä eli yhteisen sosiaalisen todellisuuden rakentumisesta ja siitä, miten nämä sitoutuvat ihmisten väliseen kanssakäymiseen (Jokinen ym. 2016, 267).

Se, miten diskurssianalyysi käytännössä toteutetaan, voi vaihdella suuresti (Jokinen ym. 2016, 267–268). Jokinen ym. (2016, 267–268) esittävät, että eri diskurssianalyysejä voi hahmottaa neljällä ulottuvuusparilla, joiden perusteella eri analyysit poikkeavat toisistaan. Kunkin parin välissä on jatkumo, jolle kukin analyysitapa omalta osaltaan sijoittuu. Ulottuvuuspareja ovat:

1. tilanteisuus – kulttuurinen jatkumo
2. merkitykset – merkitysten tuottamisen tavat
3. retorisuus – responsiivisuus
4. kriittisyys – analyttisyys

Näiden ulottuvuusparien on tarkoitus luoda kartta, joka mahdollistaa suunnistamisen eri tutkimuksellisten vaihtoehtojen välillä. (Jokinen ym. 2016, 268.)

Tilanteisuuden ja kulttuurisen jatkumon muodostama ulottuvuuspari tarkastelee, miten merkitykset analysoitavassa aineistossa muodostuvat. Joskus ne syntyvät tilanteellisesti

käyttöyhteyksissään. Tällöin ne liittyvät paikallisten prosessien konteksteihin. Merkitykset voivat kuitenkin myös kiinnittyä laajempiin kulttuurisiin konteksteihin ja jatkumoihin. (Jokinen ym. 2016, 269.) Diskurssianalyttisen tutkimuksen painopiste voi vaihdella sen mukaan, kiinnittääkö se enemmän huomiota tässä ja nyt tapahtuvaan merkityksen rakentumiseen, vai pyrkiikö se enemmän tarkastelemaan kulttuurista jatkumoa merkityksen rakentamisen takana (Jokinen ym. 2016, 269–270). Tulen tässä tutkimuksessa painottumaan enemmän kulttuurista jatkumoa kohti. Olen kiinnostunut diskursseista, jotka esiintyvät osana laajempaa kulttuurista ymmärrystämme poikien elämästä ja maskuliinisuudesta.

Toinen ulottuvuuspari käsittelee merkityksiä ja merkityksen tuottamisen tapoja. Merkityksiin painottuvassa tutkimuksessa mielenkiinto painottuu aineistoon sisältöön; millaisia merkityksiä ihmiset puheissaan ja kirjoituksissaan tuottavat. Kysymys on tällöin *mitä*, eikä niinkään *miten*. Jos tutkimuksessa painotetaan merkityksen tuottamisen tapoihin, on kysymys taas päinvastainen. Tällöin huomio kiinnittyy siihen, millaisilla kielellisillä keinoilla ihmiset tuottavat eri merkityksiä. Usein molemmat prosessit ovat diskurssianalyysissa mielenkiinnonkohteina jollain tavalla. (Jokinen ym. 2016, 280.) Oma tutkimukseni ei tule korostuneesti painottumaan kumpaakaan ulottuvuutta kohti. Kiinnitän huomiota siihen, millaisia merkityksiä tuotetaan, mutta myös siihen, miten niitä tuotetaan.

Kolmas ulottuvuuspari koskee retorisuutta ja responsiivisuutta. Retorisuudella tarkoitetaan kielenkäytöllä tapahtuvaa vakuuttelua, jolla yritetään saada henkilö tai joukko ihmisiä vakuuttuneeksi tietystä todellisuuden versiosta. Responsiivisuus puolestaan tarkoittaa vuorovaikutusta, joka tapahtuu tässä ja nyt, ja joka perustuu osapuolten reagoiteihin toistensa puheenvuoroihin. Responsiivisessa tilanteessa osapuolet rakentavat yhdessä sosiaalista todellisuutta. Retorisuus ja responsiivisuus voivat olla läsnä samassa aineistossa. Kasvokkaiset keskustelut ovat tästä selkein esimerkki, sillä yleensä puhujat samanaikaisesti sekä vakuuttavat toisiaan että reagoivat toistensa puheenvuoroihin. (Jokinen ym. 2016, 291.) Koska oma aineistoni on luotu haastattelulla, muistuttaa aineistoni paljolti kasvokkaista keskustelua. Näin ollen tutkimuksessani kiinnitän huomiota niin retorisuuteen kuin responsiivisuuteenkin, painottamatta selvästi kumpaakaan.

Neljäs ulottuvuuspari pitää sisällään kriittisyyden ja analyttisyyden. Jos diskurssianalyysi on kriittinen, kiinnittää se huomionsa valtasuhteisiin ja alistussuhteisiin. Nämä valta- ja alistussuhteet pyritään analyysissa tekemään näkyväksi. Esimerkiksi monet diskurssianalyttisesti orientoituneet feministiset tutkimukset ovat luonteeltaan kriittisiä. Analyttisyyteen painottuvassa diskurssianalyysissa toimitaan puolestaan aineistolähtöisesti. Tällöin analyysissa ei tehdä etukäteisoletuksia siitä, mitä löydetään, tai millaisia alistussuhteita aineistosta saattaa löytyä. (Jokinen ym. 2016, 300–301.) Kriittisyys ja analyttisyys eivät kuitenkaan ole toisiaan poissulkevia ulottuvuuksia. Tutkijan on mahdollista toimia kriittisistä lähtökohdista, mutta olla silti avoin aineistosta nouseville löydöksille. (Jokinen ym. 2016, 302.) Oman tutkimukseni analyysi nojautuu kohti kriittistä analyysia, mutta säilyttää kuitenkin avoimuutensa aineostolle. Päällimmäinen oletukseni on, että maskuliinisuuden ihanne esiintyy aineostossani poikia ahdistavana tekijänä, jota työntekijät selittävät sukupuolittuneiden diskurssien avulla. Olettamukseni saattaa kuitenkin olla joltain osin väärä. Vaikka maskuliinisuuden ihanteen on osoitettu aiheuttavan monenlaista haittaa miehille, ei asia välttämättä ole mustavalkoinen. Maskuliinisuus voi esiintyä aineostossani työntekijöiden tulkinnan mukaan myös myönteisenä ja poikia voimaannuttavana tekijänä. En tahdo, että ennako-oletukset maskuliinisuudesta vääristävät tutkimukseni tuloksia. Breeze (2011) argumentoi, että kriittisessä diskurssianalyysissa piilee vaara, että tutkijan oma maailmankuva verhoaa tutkimusta. Tällöin suuret yhteiskunnalliset kuviot voivat tehdä hänet sokeaksi sille, mikä on aineistossa olennaista. Jos tutkijana pidän itsestään selvänä, että maskuliinisuus näyttäytyy aineostossani alistavana seikkana, saatan tulla sokeaksi aineistoni koko potentiaalille.

3.5 Tutkimuskysymykset

Miehiä koskevat puhetavat voivat luoda pojille erityisiä huolenaiheita, mutta myös saada heidät ilmaisemaan näitä huolenaiheita tavoilla, joita he pitävät miehille sopivina. Poikien Puhelimen työntekijät taas kertoivat haastatteluissa, että palveluun soitetaan sekä asiallisia että asiattomia puheluita, ja että asiattomien yhteydenottojen taustalla on joskus löydettävissä

tarve keskustella jostain huolenaiheesta. Näiden pohdintojen ja tietojen perusteella päätin luoda kaksi tutkimuskysymystä. Ne ovat:

Tutkimuskysymys 1: Millaisten diskurssien avulla työntekijät tulkitsevat palveluun soittavien poikien puheenaiheita?

Tutkimuskysymys 2: Millaisten diskurssien avulla työntekijät tulkitsevat palveluun soittavien poikien käyttäytymistä?

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Aineiston hankinta ja kuvaus

Tutkielmani aineisto koostuu kolmesta litteroidusta haastattelusta. Haastatteluihin osallistuivat kolme Poikien Puhelimen työntekijää. Päädyin itse toteutettaviin haastatteluihin, koska Poikien Puhelimella ei ollut tarjota tutkielmaani soveltuvaa, valmista litteraattia. Lisäksi koin itse järjestettyjen haastattelujen olevan paras keino juuri omaan mielenkiintooni soveltuvan aineiston hankkimiseksi. Haastatteluilla pyrin selvittämään, millä tavalla työntekijät tulkitsevat Poikien Puhelimeen yhteyttä ottavien ihmisten puheenaiheita ja käyttäytymistä. Laadin haastattelukysymykset siten, että niihin annetut vastaukset olisivat mahdollisimman seikkaperäisiä. Vältin kysymyksiä, joihin oli mahdollista vastata vain muutamalla sanalla. Päätin toteuttaa haastattelut puolistrukturoituna, joten haastattelut eivät noudattaneet tiukkaa, ennalta laadittua kaavaa. Käytin puolistrukturoitua haastattelumenetelmää saadakseni koottua mahdollisimman rikkaan aineiston tutkimustani varten.

Suoritin haastattelut helmikuussa 2023 Microsoft Teamsin välityksellä, ja kukin niistä kesti noin tunnin. Valitsin haastattelutavaksi etähaastattelun, jotta haastattelut olisivat olleet mahdollisimman helppoja toteuttaa. Sovimme haastateltavien kanssa käyttävämme Teamsia, sillä he olivat itse tottuneet kyseisen viestintäalustan käyttämiseen. Aloitin jokaisen haastattelun kysymällä ensin työntekijän taustasta. Kukin haastateltavista omasi asiantuntemusta nuorista miehistä niin koulutuksensa kuin työkokemuksensakin puolesta. Seuraavaksi tiedustelin usealla kysymyksellä, millaisia Poikien Puhelimeen tulevat yhteydenotot tyypillisesti ovat. Tämä osuus oli haastatteluni ydin. Esitin kysymyksiä poikien tunteista, roolimalleista, uskomuksista, odotuksista, ulkonäköpaineista ja vastaavista asioista. Tartuin haastatteluissa esiin nousseisiin teemoihin aina silloin, kun koin ne merkityksellisiksi. Lopetin haastattelut kysymällä, millaiset yhteydenotot tuntuvat työntekijöistä raskaimmilta, ja mitkä yhteydenotot ovat jääneet heille erityisesti mieleen.

Haastateltavien vastaukset kysymyksiini olivat keskenään hyvin samanlaiset. Näkemykset kuitenkin myös erosivat toisistaan, mutta lähinnä pieniltä yksityiskohdiltaan. Johtopäätökseni oli, että kolme haastattelua oli tutkimukseni kannalta riittävä määrä. Haastattelut loivat mielikuvan eräänlaisesta kahtiajaosta Poikien Puhelimeen tapahtuvien yhteydenottojen parissa. Työntekijöiden mukaan enemmistö yhteydenottajista hakee yhteydenotoillaan tietoa, tukea ja juttuseuraa. Yhteydenottajien joukossa on työntekijöiden mukaan kuitenkin myös paljon asiattomasti toimivia henkilöitä. Nämä henkilöt pyrkivät yhteydenotoillaan uhoamaan, shokeeraamaan tai muuten vain pilaillemaan.

Litteroin haastattelut videotallenteen perusteella, ja litteraattia kertyi noin kahdeksankymmentä sivua. Litteroin haastattelut sanatarkasti, mutta en merkinnyt litteraattiin tarkempia yksityiskohtia, kuten taukojen pituutta tai äänenpainoja. Poikkeuksen muodostivat nauru ja naurahdukset, jotka merkitsin litteraattiin. Tein tämän poikkeuksen, koska arvelin huumorin kontekstin olevan analyysin kannalta merkittävä asia.

4.2 Tutkimusprosessin kuvaus

Tutkimusmenetelmäni on edellä esittelemäni diskurssianalyysi. Pyrin tutkimuksessani selvittämään, millaisten diskurssien avulla Poikien Puhelimen työntekijät selittävät poikien puheenaiheita ja käyttäytymistä. Päädyin käyttämään diskurssianalyysia aineistoni erityislaatusuiden vuoksi. Työntekijät kertoivat haastatteluissa poikien puheista, mutta he kertoivat siitä omiin tulkintoihinsa nojautuen. Juuri näiden tulkintojen tutkiminen voi tehdä analyysistani mielenkiintoisen. Diskurssit, joiden avulla työntekijät poikien yhteydenottoja tulkitsevat, voivat heijastella kyseisten diskurssien vaikutusta mies- ja poikaerityisiin palvelukohtaamisiin. Lisäksi työntekijöiden käyttämät diskurssit tarjoavat mahdollisuuden pohtia, miten miehiä koskevat puhuvat vaikuttavat poikiin itseensä. Kieli on yhteinen merkityksenannon resurssi, joka tarjoaa keinoja ymmärtää ja rakentaa sosiaalista todellisuutta (ks. Jokinen ym. 2016). Työntekijöiden käyttämät diskurssit voivat olla poikien kannalta merkityksellisiä, sillä ne ovat peräisin kielellisestä ja kulttuurisesta viitekehyksestä, jonka pojat ja työntekijät jakavat keskenään.

Aloitin analyysini tutustumalla litteroituun aineistooni huolellisesti. Luin sen monta kertaa läpi muistiinpanoja tehden, ja muistiinpanojeni pohjalta jaottelin aineistostani esiin nousseet huomiot erilaisiksi teemoiksi. Pohdin, millä tavalla nämä teemat suhteutuvat toisiinsa, ja mitkä niistä voisivat toimia parhaiten samassa viitekehyksessä. Valittuani sopivat teemat lähdin analysoimaan niitä tarkemmin. Löysin aineistostani alun perin seitsemän diskurssia. Näistä seitsemästä kaksi diskurssia olivat kuitenkin joltain osin päällekkäisiä. Kyseiset diskurssit olivat kehollisen vertaamisen ja riittävyyden diskurssit. Työntekijöiden mukaan kehollinen vertaaminen on pojille hyvin yleistä ja jopa heiltä odotettavissa olevaa toimintaa. He sanoivat samaa myös oman riittävyyden pohtimisesta. Oivalsin, että molemmat diskurssit operoivat nuoruuden epävarmuuden diskurssin alla. Lopulliset kuusi diskurssiani olivat näin ollen nuoruuden epävarmuuden, heteronormatiivisuuden, toksisen maskuliinisuuden, varhaisen sosialisoinnin, huumorin defenssin sekä ryhmäpaineen diskurssit. Näillä diskursseilla työntekijät selvästi tulkitsivat poikien puheenaiheita ja käyttäytymistä.

Itse analyysissani kiinnitin tarkkaa huomiota työntekijöiden kielenkäyttöön. Pysin pitämään mielessäni, että merkityksettömältäkin vaikuttavat sanavalinnat saattavat viitata laajempiin yhteiskunnallisiin käsityksiin maskuliinisuudesta ja poikana elämisestä. Tällaiset viittaukset jäävät usein arkikäytössä huomaamatta, joten asetuin analyysissani arkiajattelun ulkopuolelle. Tutkin huolellisesti, mitä työntekijöiden valitsemat termit ja ilmaisut konteksteissaan tarkoittivat. Pysin selvittämään, millä tavalla nämä termit tekivät näkyväksi työntekijöiden pyrkimyksiä tehdä tietyt tilanteet ja puheenaiheet ymmärrettäväksi ja millaisiin diskursseihin nämä viittasivat. Otin huomioon myös huumorin sisältämät merkityksenannot. Aineistossani on paljon työntekijöiden tekemiä vitsikkäitä huomioita, joiden toimivuuden arvelin mahdollisesti piilevän poikia ja nuoria miehiä koskevissa diskursseissa.

Analyysiani ohjasi myös oletus siitä, että työntekijät uusintavat kielellään vallitsevia diskursseja pojista ja nuorista miehistä. Kun he nojaavat kyseisiin diskursseihin selittäessään poikien yhteydenottoja, tulevat he samalla myös vahvistaneeksi kyseisten diskurssien merkitystä. Tällöin he tunnistavat niiden selitysvoiman tilanneyhteyksissään, mikä ylläpitää niiden asemaa sosiaalisen todellisuuden rakentajina. Tämä ei kuitenkaan ole ”tahallista”

toimintaa. En esitä, että työntekijät syyllistyisivät esimerkiksi haitallisten mieskäsitysten ylläpitämiseen. Diskurssien käyttäminen ja uusiminen on väistämätön osa kielellistä vuorovaikutusta, halusimme sitä tai emme.

4.3 Tutkimusetiikka

Olen noudattanut tutkimuksessani hyvää tieteellistä käytäntöä, jonka periaatteet on luetellut Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023). Näihin periaatteisiin kuuluu tutkimuksen osapuolien arvostaminen sekä heidän turvallisuudestaan huolehtiminen (em.). Tutkimukseni aihe on sensitiivinen, joten se vaatii kunnioittavaa lähestymistapaa. Poikien Puhelimesta käsitellään poikien henkilökohtaisista tuntemuksista, jotka voivat liittyä pahimmillaan mielenterveyden häiriöihin ja itsetuhoisuuteen. Poikien anonymiteetin vaarantumisen ei kuitenkaan ollut tutkimuksessani ongelma, sillä kontaktit Poikien Puhelimeen ovat anonymoituja. En ole tutkimusta tehdessäni päässyt käsiksi henkilötietoihin. En myöskään ole käyttänyt analyysissäni sellaisia katkelmia, joissa esiintyy paljon yksityiskohtaisia tietoja yhteydenottajista. Työntekijöiden anonymiteettia olen varjellut luomalla kullekin haastateltavalle pseudonyymit.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti olen pyytänyt haastateltavilta suostumuksen heidän haastattelunsa nauhoittamiseen ja käyttämiseen tutkimuksessa. Olen myös tiedottanut heitä heidän oikeudestaan haastattelun päättämiseen sen missä tahansa vaiheessa. Haastattelun suurpiirteisestä sisällöstä olen sopinut haastateltavien kanssa etukäteen. Otin haastattelussa huomioon haastateltavien työn raskauden, enkä pyytänyt heitä puhumaan liian henkilökohtaisista asioista. Kerroin heille myös heidän oikeudestaan olla vastaamatta sellaisiin kysymyksiin, joihin he eivät tahdo vastata. Olen luvannut haastateltaville, että ainoastaan minulla on pääsy haastattelutallenteisiin, ja olen sitoutunut hävittämään tallenteet, kun tutkimus on valmis. Olen lähettänyt haastateltaville myös lomakkeen, joka sisälsi kaikki edellä mainitut seikat. Kukin haastateltava vahvasti lukeneensa ja hyväksyneensä sen.

5 Analyysi

5.1 Poikien puheenaiheet

Poikien Puhelimen palvelu on suunnattu alle 20-vuotiaille pojille, ja monet sen saamista yhteydenotoissa liittyvät varhaiseen murrosikään. Ruumiin muutokset sekä orastava kiinnostus seurustelua ja seksuaalisuutta kohtaan ovat tyypillisiä aiheita, joista pojat tahtovat puhua. (Väestöliitto 2024.) Heillä voi palveluun soittaessa olla tarve purkaa epävarmuutta asioista, jotka ovat heille uusia. Epävarmuutta heille voivat aiheuttaa myös monet ihanteet, joita pojan kehittyvään kehoon liitetään.

5.1.1 Nuoruuden epävarmuuden diskurssi

Aineistoesimerkeissä Poikien Puhelimen työntekijät tuovat esiin diskurssin nuoruuden epävarmuudesta. Tämä on varmasti jokaisen tunnistama diskurssi, sillä usein nuorten ahdistusta ja muihin vertaamista selitetään nojaamalla nuoruuteen kuuluvaan epävarmuuteen. Nuoruutta pidetään usein herkkänä aikana, jolloin nuoret vielä hakevat paikkaansa maailmasta ja ovat siksi alttiita ulkopuolisille vaikutteille. Poikien Puhelimella tämä ilmiö on varsin tunnettu, ja aineistossani työntekijät tarkastelivat poikien epävarmuutta usein maskuliinisuuden perspektiivistä. Mieheyteen liitetään yleisesti epämääräisiä käsityksiä riittävydestä, ja työntekijät ovat tämän huomanneet. Poikien Puhelimen kontakteissa riittävydestä koitua epävarmuus liittyy usein murrosiässä tapahtuviin kehollisiin muutoksiin. Esimerkissä 1 Lasse tuo esiin puheluissa toistuvan ilmiön, jossa äänenmurroksen kokenut poika muuttaa tarkoituksella ääntään kimeämmäksi. Lasse arvelee tämän johtuvan poikien haluttomuudesta paljastaa todellista ääntään, jonka pelätään olevan liian kimeä.

Esimerkki 1

Lasse: Ja, ja tota, se on myös jos puhutaan, totanoinni niistä tarinoista ja miehenä olemisesta, nii se on myös ollu aika yleistä, et joku soittaa ja sit se niinku muuttaa ääntään tosi semmoseks

piipittäväksi. Ja sit se on silleen et "hei et mä oon viisitoistavuotias ja mä en oo viel tullu äänenmurrokseen." Ja sitten ehkä kuunnellaan sitä hetken, ja sit se ehkä halua puhua äänenmurroksesta, ja sit ollaan silleen, "et hei et nyt kuulostaa siltä, et sä muutat paljon niinku sun ääntä. Haluisiksä hei puhuu ihan sun tavallisella äänellä, niin sujuu helpommin ja mä ymmärrän myös paremmin mitä sä sanot." Et toi et asetutaan niinku tiettyihin niinku rooleihin, nii se on aika yleistä. Ja se voi olla just et sun niinku äänessä se ei oo niinku riittävän matala ja möreä kun sen pitäis olla, ja sit keskustellaan niinku sen merkityksestä niinku poikana tai miehenä olemiseen.

Lasse tunnistaa jaetun käsityksen siitä, että miehen äänen kuuluu olla matala ja möreä ollakseen jollain tavalla riittävä. Riittävyys on tässä kohtaa abstrakti asia, sillä siihen ei liity mitään selvää vertailukohtaa. Vertailu tapahtuu enemmän tarinalliseen ideaan miehisestä äänestä, johon Lasse viittaa, kun hän esimerkin alussa lähtee tarkastelemaan koko ilmiötä tarinoiden ja miehenä olemisen näkökulmasta. Sanalla "tarina" viitataan yleensä johonkin keksittyyn tai vääristeltyyn kertomukseen, joten Lasse tulkitsee poikien valheellisten roolien olevan seurausta vääristellyistä kertomuksista mieheydestä. Pojat eivät Lassen mukaan uskalla puhua omilla äänillään, koska on olemassa jaettu käsitys miesäänien möreydestä, jonka riittävyyden rajat ovat tuntemattomat. Tämä tuntemattomuus luo Lassen mukaan epävarmuuden, joka saa pojat muuttamaan omaa ääntään varmuuden vuoksi.

Esimerkissä 2 Petri kertoo tapauksista, joissa pojat kokevat epävarmuutta petetyksi joutumisen seurauksena. Petrin mukaan nämä tilanteet saavat pojat pohtimaan, voisiko pettämiseksi joutumisen syy liittyä peniksen kokoon.

Esimerkki 2

Petri: *Mutta tota. Ehkä sit tommosii nousee siin kohtaan, jos puhutaan vaik pettämisestä.*

Haastattelija: *Mm.*

Petri: Jotenkin et. Minkä takii mä en oo riittävä, no se kans, kauheen usein se liittyy siihen penikseen. Se on varmaan tosi jännä se ajatus siitä, että se niinkun se...

Haastattelija: Tohon mä tartun lisää, elikkä toisinaan siis pojat niinku pettämisestä tulee niinku avautumaan?

Petri: Joo.

Haastattelija: He kysyy, että miksi se tapahtui?

Petri: Mm. Joo.

Haastattelija: No millasii sit siel on... Siis penis on tosi yleinen niinku spekulatioaihe?

Petri: Joo. Joo kyllä.

Haastattelija: Et se ei ollut tarpeeksi iso.

Petri: Joo. Se on niinku yks. Vaikka eihän se välttämättä pidä todellakaan paikkaansa, mut se on ehkä jotenkin helppo selittää jotenki itelleen.

Petri tunnistaa epävarmuuden diskurssin pettämiseksi joutumisen viitekehyksessä. Hän esittää, että pojille on yleistä tulkita pettämisen johtuvan heidän omasta riittämättömydestään. Petrin esiin tuoma kysymys *Minkä takii mä en oo riittävä* viittaa siihen, että on olemassa jaettu käsitys pettämisen ja oman riittävyyden yhteydestä. Huomio ei kiinnity vaihtoehtoihin selityksiin, tai edes spekulatioon siitä, oliko pettämisessä ylipäättään kyse omasta riittävyydestä. Riittämättömyys on lähtökohta, jolle pojat Petrin mukaan etsivät tarkempaa selitystä. Petri tuo esille, että pojat ovat taipuvaisia hakemaan selitystä peniksestään. Petri tarkentaa, että peniksen koko on yksi spekuloitu syy pettämiselle, ja tarkennuksensa jälkeen hän toteaa, ettei *se välttämättä pidä todellakaan paikkaansa*. Tällä hän viittaa jaettuun käsitykseen siitä, että penis kyllä voi olla riittämättömyyden ja pettämisen syy. Sana ”välttämättä” pyrkii kyseenalaistamaan jonkin sellaisen tulkinnan, jota pidetään ensi silmäyksellä totena. Näin Petri tunnistaa, että peniksen kokoon liitetään riittävyyden asteita, ja että tästä voi seurata epävarmuutta parisuhteessa.

Kuten esimerkissä 1, pysyy riittävyys tälläkin kertaa abstraktina asiana, koska sille ei ole tarjolla vertailukohtaa. Tämä viittaa siihen, että miehen peniksen vain kuuluu olla tarpeeksi iso, aivan kuten hänen äänensäkin tarpeeksi möreä. Molemmat käsitykset nojaavat jonkinlaiseen maskuliinisuuden tasojärjestelmään, jonka mittapuun mies voi olla riittävä tai ei. Esimerkissä 2 ei ilmene, että peniksen riittävyys olisi tässä tapauksessa puhtaasti instrumentaalista, kuten voisi olla jossain toisessa tapauksessa. Jos kyse olisi vain siitä, että kumppanilla on preferenssi suuriin peniksiin, ei selitystä tarvitsisi hakea niinkään omasta riittävydestä, vaan kahden ihmisen välisestä yhteensopivuudesta. Pojat kuitenkin lähestyvät asiaa nimenomaan lähtökohdasta *Minkä takii mä en oo riittävä*, mikä viittaa epävarmaan olotilaan. Petri arvelee, että peniksen riittävyys voi olla helppo selitys pettämiselle. Helppous on monitulkintainen sanavalinta, mutta tässä kontekstissa Petri tuskin tarkoittaa sillä jollain tavalla miellyttävää selitystä. Sen sijaan se merkitsee selitystä, joka on helposti saatavilla. Huoli peniksen riittävydestä on yleisesti tunnistettu, ja siitä muodostettu selitys on ensisijaisessa asemassa muihin selityksiin nähden. Petri spekuloi, että kun petetty poika on epävarmuuden kourissa, piilee peniksessä järjellinen syy sille, mitä on tapahtunut.

Esimerkissä 3 Lasse kertoo näkemyksestään, jonka mukaan pojat ovat tietyssä ikävaiheessa hyvin vastaanottavia epävarmuuksia aiheuttaville vaikutteille.

Esimerkki 3

Lasse: Olen kokenut, et ne nuoremmat, ni ne jotenkin jossain vaiheessa ehkä 10-vuotiaina niinku sisäistetään ja tulee se valtava jotenkin epävarmuus siitä niinku murros... No, tosi ymmärrettävää jotenkin et millainen minun pitäis olla.

Haastattelija: Nii.

Lasse: Ja sit niinku toistetaan niinku niitä stereotyyppiä ja niinku rivien väleistä saattaa kuulua myös et ne ei välttämättä usko.

Lasse esittää, että stereotyyppiset käsitykset ihanneminästä sisäistetään varhaisessa vaiheessa, ja että tämä on ymmärrettävää. Kun hän pitää ilmiötä ymmärrettävänä, hän nojaa käsityksen siitä, että on olemassa jokin riittävyyden taso, josta pojat kokevat epävarmuutta. Jälleen kerran riittävyys pysyy abstraktina asiana, koska sille ei anneta vertailukohtaa. Selvää on kuitenkin se, että diskurssi riittävyydestä on kyllin hegemoninen, jotta poikien epävarmuus olisi *tosi ymmärrettävää*. Lauseessa *millainen minun pitäis olla* sana ”pitäis” viittaa puolestaan siihen, että poikien nykytila ei usein vastaa stereotyyppistä ihannetta. Lasse kuitenkin esittää, että joskus on tulkittavissa, etteivät pojat välttämättä usko sisäistämiinsä stereotypioihin. He toistavat niitä, mutta eivät täydellisellä vakaumuksella. Tämä korostaa kyseisten puhetapojen merkitystä poikien maailmassa, sillä uskon puutteesta huolimatta niitä toistetaan, ja Lasse pitää toiston taustalla piilevää epävarmuutta ymmärrettävänä.

Esimerkissä 4 Olavi kertoo, miten pojat vertaavat itseään ikätovereihinsa. Vertaaminen on tässä tapauksessa ruumiillista, ja tapahtuu yleensä liikuntatunneilla.

Esimerkki 4

Haastattelija: *No tota, vertaaks nää pojat sit itseään muihin, esimerkiksi kavereihin tai tota noin niin...*

Olavi: *Joo. Tosi paljon. Se on, niinku vois olettaakki niinku, tota kas.. kasvuvaiheesta nii tota, kavereihin vertaaminen on äärettömän tärkeä.*

Haastattelija: *Joo.*

Olavi: *Ja se on, se on semmosta et se, se herättää suurta epävarmuutta. Liikuntatunnit on tosi paha paikka, mistä meille soitetaan.*

Haastattelija: *Joo.*

Olavi: *Liikuntatuntien jälkeiset suihkuhetket on tosi paha paikka. Yhteiset saunahetket on tosi paha paikka. Ja tota...*

Haastattelija: Varmaan se suoriutuminenki sit aika paha paikka sit, että ei nolaa itseään tai vastaavaa, että...

Olavi: Joo. Tutkimuksen mukaan joo, mut se harvemmin näkyy meillä soitois. Ainakaan mitä meikäläisel näkyny. Mä sit tiedä onks muut näit saanu näit yhteydenottoja. Mut, mut tota, et niinku liikuntatuntisuoritus, siit ei ihan hirveesti puhuta, mut se että siel pitää olla tota vähis vaatteis.

Haastattelija: Okei.

Olavi: Se keho, kehollinen vertaaminen on ihan hirveetä.

Haastattelija: Joo. Kyl se kun itte muistelee niit aikoi ni kyl ymmärtää ihan täysin. Mut siis kehollisuus korostuu just tässä.

Olavi: Kehollisuus korostuu ihan tosi tosi paljon.

Haastattelija: Joo. Heil on sit tietyt kuvitelmat milt sen kropan pitäis näyttää.

Olavi: Se, ku tää et ollaan, ollaan murrosiän alkuvaiheessa ni ihmisil tapahtuu kasvua ja kehitystä tosi eri tahtiin.

Haastattelija: Mm.

Olavi: Niin joku on aina pisin, joku on aina lihaksikkain, jollakulla on aina enemmän karvoja munissa, ja siihen verrataan...

Haastattelija: Kyllä.

Olavi: ...Vääjäämättä. Ja sitten se, että joudutaan kiusaamisen kohteeksi kun ei olla siinä niinku kasvukäyrän yläpäässä, vaan ollaan ehkä vasta alottelemassa sitä omaa murrosiän muutosta.

Olavi tulkitsee, että poikien keskinäinen vertailu on oletettavissa oleva asia kasvuvaiheen aikana, ja pitää sitä heille jopa äärettömän tärkeänä toimintana. Nämä ilmaisut antavat ymmärtää, että poikien käyttäytyminen ei ole yllättävää. Kehollisesta vertaamisesta johtuva ahdistus ja epävarmuus, josta Olavi myöhemmin puhuu, ilmenee tässä mielessä siis ennustettavana asiana. Vaikka vertailu on hänen mielestään *ihan hirveetä*, joutuvat pojat tekemään sitä, sillä kunkin pojan kehitys tapahtuu eri tahtiin. Olavi esittää, että ihanteellisena kehityksenä pidetään mahdollisimman maskuliinista kehitystä. Olavi nimittäin toteaa jonkun

pojista olevan aina pisin, lihaksikkain ja karvoittunein, ja siksi vertailun kohde muille. Lisäksi hän esittää, että pojat voivat joutua kiusatuiksi, *kun ei olla siinä niinku kasvukäyrän yläpäässä*. Jos vertaaminen ja kiusaaminen on tässä kontekstissa odotettavissa, on olemassa jaettu käsitys siitä, että maskuliiniseen ihannekehoon uskomisen ja vastaavasti epävarmuuden tunteminen omasta kehosta kuuluvat murrosikäisen pojan elämään.

5.1.2 Heteronormatiivisuuden diskurssi

Perinteinen käsitys heteronormatiivisesta elämänkaaresta paistaa usein rivien läpi Poikien Puhelimen yhteydenotoissa. Työntekijöiden mukaan pojat ovat omaksuneet ympäristöstään käsityksiä siitä, miten elämän kuuluisi kulkea heidän kohdallaan. Käsitykset tulevat työntekijöiden mielestä usein perhepiiristä ja kaveripiiristä. Esimerkissä 5 Olavi kertoo näkemyksestään siitä, millaisin perustein pojat useimmiten toivovat itselleen seurustelukumppania.

Esimerkki 5

Olavi: *Nyt menee vahvasti mutuksi, me ei hirveesti olla täst porukaskaah ehitty keskustella, aa, mut mä en oo oikein varma et ne tietää et mitä, mitä niinku seurustelu on.*

Haastattelija: *Mm.*

Olavi: *Et tärkeempää ei oo se seurustelu ja se että sulla on ihminen, jonka kans sulla on hyvä olla, joka ehkä voi olla vähän kiihottava ja seksuaalisesti jännittävä, vaan tärkeempää on se et sul on tyttöystävä.*

Haastattelija: *Nii. Eli se on joku tämmönen normi...*

Olavi: *Ky... kyllä. Se on normi ja se on, mä, mä en, se voi olla ylitulkintaa mut onks se sit kans jonkinlainen status. Mulla on tyttöystävä, mä en oo luuseri.*

Olavi arvelee, että poikien syy kaivata seurustelukumppania piilee enemmän sosiaalisissa normeissa kuin sisäsyntyisissä motivaatioissa. Toisen ihmisen tuoma hyvä olo ei ole tärkeintä, vaan se, että seurustelee tytön kanssa. Olavi spekuloi tyttöystävän olevan pojille myös statussymboli, joka suojaa luuserin leimalta. Sana luuseri on negatiivinen ja arvottava, ja se viittaa jonkinlaiseen arvoasteikkoon heteronormatiivisuuden kontekstissa. Henkilö, joka ei löydä tyttöystävää itselleen, on vähempiarvoisempi kuin muut. Olavi tunnistaa tämän jaetun käsityksen ja nojautuu siihen arvellessaan, että pojat ovat huolissaan statuksestaan jo ennen minkäänlaista kokemusta seurustelusta. Jo varhain siis omaksutaan uskomus, että miehellä kuuluu olla nainen.

Esimerkissä 6 Lasse kertoo poikien omaksumista, heteronormatiivisista uskomuksista. Hän suhtautuu siihen humoristisesti.

Esimerkki 6

Lasse: Ja sit se on silleen et ”joo pitää olla niinku hieno auto”. Ja, ja vaikka... Tai et sä saat niinku tyttöystävän ja sul pitää olla niinku, ää, se sixpackki ja sit sul pitää olla hienot, ää, hieno auto ja rahat niinku kontolla, ja ne... Tää puhe saattaa tulla, en mä tiää, arviolta ehkä 13-vuotiaalta. Et se ei oo niinku, ei kosketa sillä tavalla heidän elämää, että ne siinä 13-vuotiaana tiäksä sais niinku... *Naurahtaa*

Haastattelija: *Naurahtaa*

Lasse: Totanoinnii, ää. Hienolla autolla jotain hirveen määrän muijii.

Lasse esittää Olavin tavoin, että pojat ovat omaksuneet heteronormatiivisia käsityksiä, joihin heillä ei ole vielä mitään kosketuspintaa omassa elämässään. Hän kertoo, että poikien puheessa esiintyy uskomuksia siitä, että miehellä on oltava perinteiseen mieskäsitykseen kuuluvia asioita, jotta hän saisi tyttöystävän. Lasse tunnistaa ja uusintaa käsityksen, että perinteisen roolimallin mukaisesti miehen on oltava materialistinen. Miehen on tämän roolimallin mukaan hankittava omaisuutta (*hieno auto ja rahat niinku kontolla*), joka

puolestaan auttaa häntä saamaan naisia. Lasse myös vitsailee poikien nuorella iällä. 13-vuotiaan pojan on tietenkin mahdotonta saada naisia hienolla autolla, mutta vitsi pitää sisällään mahdollisuuden, että myöhemmällä iällä se saattaisikin olla mahdollista. Hauskuus nojautuu jaettuihin käsityksiin heteronormatiivisesta maailmasta; muussa tapauksessa vitsi olisi melko absurdi.

Esimerkissä 7 Olavi selostaa oman tulkintansa siitä, miten heteronormatiivisuus iskostuu poikien mieleen. Hän spekuloi, että perinteinen käsitys elämän kulusta on perheestä peräisin. Hän myös pohtii, mitä pojan mielessä tapahtuu, kun hän poikkeaa heteronormatiivisuuden polulta.

Esimerkki 7

***Olavi:** Et, et tavallaan, niin, poikkeama heteronormatiivisuudesta. Jotenkin on ehkä jotain odotuksia itselle ja sit perheelle siitä. Ja, ja tahattomastihan siis diskurssi, ää, tulevaisuudesta on heteronormatiivista.*

***Haastattelija:** Niinhän se on.*

***Olavi:** Eli vanhemmat saattaa sanottaa sen että, tosi nuorellekin, että, että tota niin... Tyttöystävä ja lapset ja lapsenlapsia ja tämmöstä näin. Ja silloin asetetaan se, että sä olet hetero, ja sulla on elämänkaarimallin mukainen tulevaisuus edessä.*

***Haastattelija:** Se voi olla implisiittisesti siinä mitä ne puhuu, että vaikkei ne suoraan sitä sanottais ni...*

***Olavi:** Kyl.*

***Haastattelija:** ...Vähän niinku odotetaan sulta jotain tiettyä tulevaisuutta, ihan just niinku sanoit.*

***Olavi:** Kyl. Niin sitten se voi olla aikamoinen tota shokki itselle että tajuaa, että ei ehkä näin mennytkään ja sitten sitä on pohdittu, että mä oonkin ehkä kiinnostunut sitten miehistä tai kaikista tai.*

Haastattelija: Siihen voi ehkä liittyä sit semmonen tunne, että nyt mä jotenkin tuotan pettymyksen ympärilläni oleville ihmisille. Että he on aina aatelleet että asiat menee näin, mutta nyt sitten...

Olavi: Voi olla. Tai sitten ihan, ihan niinkun se, että, niinkun, ni pettymys, pettymys ympärillä oleville. Mut se niinku et oma maailmankuva järkkyy. Et se mitä mä olen nähnyt, että mulle on asetettu ja mitä mä oon ehkä itekki odottanut. Että mä petän ehkä itseni. Semmonen matto vedetään jalkojen alta. Pitääkin miettiä uusiksi että miltä mun elämä näyttää, ettei olla enää tutuilla ja turvallisilla niinku poluilla, mitkä on implisiittisesti niinku asetettu ympäristöstä. Ja mediasta ja kaikesta.

Haastattelija: Joo.

Olavi: Ei ookkaan enää sitä bond-tyttöä ehkä siinä niinku kainalossa, vaan se onkin toinen, salskea bond-poika nolla nolla kutonen.

Olavi tunnistaa heteronormatiivisuuden ensisijaisuuden ihmisten diskursseissa tulevaisuudesta ja selittää sen avulla poikien kokemaa ahdistusta. Heteronormatiiviseen elämänkaareen viittaaminen on hänen mukaansa tahatonta, joten sen tarjoama malli jämähtää poikien mieleen, vaikka niin ei välttämättä olisi tarkoitus tapahtua. Toisaalta Olavi esittää, että heteronormatiivisuuden mallia voidaan myös tarkoituksella tarjota nuorelle. Hän tekee huomion, että diskurssia heteronormatiivisesta elämästä voidaan sanottaa *tosin nuorillekin*. Sananvalinta esittää, että teossa on selvää tarkoituksenmukaisuutta; perinteinen elämänkaari iskostetaan pojan mieleen ennen kuin se on iän puolesta hänelle edes relevantti asia.

Olavi pohtii, että vahvasti juurtunut käsitys heteroudesta ja elämänkaarimallista voivat tuottaa pojalle järkytyksen, kun hän alkaa epäillä heterouttaan. Hän esittää, että pojille voi tulla tunne itsensä pettämisestä (*mä petän ehkä itseni*). "Pettäminen" sanana viittaa moraalisesti väärään tekoon, joten pohdinnan järkevyyttä edellyttää sitä, että itse käsitys heteronormatiivisuudesta on luonteeltaan moraalinen. Olavi esittää myös, että heteronormatiivisuutta on vaikea jättää taakseen, koska silloin poika ymmärtää, *ettei olla enää tutuilla ja turvallisilla niinku poluilla*. Tuttuudella ja turvallisuudella Olavi viittaa

diskursiivisuuteen, sillä poikien omiin kertomuksiin hän ei viittaa. Näin ollen hän nojautuu heteronormatiivisuuden diskurssiin selittäessään poikien epävarmuutta, kun he poikkeavat oppimastaan elämänkaarimallista.

Olavi tekee vielä esimerkin lopussa vitsikkään huomion, jossa kulttuurisesti latautunut käsitys heteronormatiivisesta ihannetulevaisuudesta vaihtuukin toiseen, mikäli poika ei ole heteroseksuaalinen. James Bond on tunnetusti maskuliinisuuden ja heteronormatiivisuuden perikuva; hän on atleettinen ja itsevarma mies, joka nauttii kauniiden Bond-tyttöjen seurasta. Sekä lihakset että kauniit tytöt ovat heteronormatiivisuudessa haluttavia asioita, joten seksuaalisen suuntautumisen vaihtuessa pojan kainalosta täytyykin löytyä kauniin Bond-tytön sijasta *toinen, salskea Bond-poika*. Vitsi on toimiva, sillä se viittaa heteronormatiivisuuden homoseksuaaliseen vastineeseen. Tässä todellisuudessa kauniin tytön tilalla on komea poika, ja näin ollen vitsi nojaa puhetapaan, jonka mukaan miehen heteronormatiivinen ihannetulevaisuus on kuin Bond-seikkailu kauniiden naisten kanssa.

5.1.3 Toksisen maskuliinisuuden diskurssi

Poikien Puhelimen yhteydenotoissa esiintyy toisinaan poikien parissa esiintyvä mieskäsitys, jonka mukaan hankalia tilanteita ei kuuluisi käsitellä aikuisten kanssa. Esimerkiksi kiusaamistapauksissa ei välttämättä käännyttä vanhempien tai opettajien puoleen, vaan ratkaisuksi nähdään mielipahan sietäminen ja joskus myös väkivalta. Avautuminen tunteista voidaan myös mieltää kielletyksi asiaksi miehelle. Esimerkissä 8 Petri pureutuu tähän käsitykseen kertomalla tilanteista, joissa pojat eivät hae apua, vaikka sitä tarvitsisivat.

Esimerkki 8

Haastattelija: mut mimmosii uskomuksii heillä sit on tästä poikuudesta tai miehuudesta. Et ilmeisesti ainakin ulkonäöstä on selvät sävelet, ja sit seksuaalisesta suuntautumisesta, mut jos vaikka, onks niil, tuleeks koskaan ilmi tämmösii henkisii piirteitä? Et pitäis olla jotenki kova tai tällasta?

Petri: Joo. Kyl se niinku aika usein nousee siinä kun puhutaan vaikka avun hakemisesta. Et kun se tuntuu monille olevan edelleen vaikee, ja siihen varmasti liittyy semmonen ajatus siit just miehuudesta ja jotenki semmosesta pystyvyydestä ja yksin pärjäämisestä. Et kyl se niinku...

Haastattelija: Joo.

Petri: ...Et kyl se selkeesti on niinku viel siellä.

Haastattelija: Jos on vaikka joku ongelma, niin siit ei välttämättä mieluusti kerrota vaikka opettajille tai muille auktoriteeteille, että...

Petri: Joo et kyl se kokemus ihan niinku varmasti löytyy, nousee tilastoista sun muistakin. Et tavallaan sitten ku pojat tai miehet hakee apua, ni sit se on valitettavasti usein niin, että ollaan jo ihan niinku, niil on voimat loppu. Et sit ollaan niinku, ei oo enää vaihtoehtoja.

Petri on tunnistanut haitallisen miesihanteen vaikutuksen Poikien Puhelimen yhteydenotoissa. Hän toteaa, että ajatus avun hakemisesta *tuntuu monille olevan edelleen vaikee*. Sanavalinta ”edelleen” viittaa siihen, että tällainen toksisen maskuliinisuuden pakote olisi jo jäämässä historiaan, mutta sinnittelee kuitenkin yhä poikien keskuudessa. Pystyvyyden ja yksin pärjäämisen ajatukset ovat Petrin mukaan selvästi havaittavissa *viel siellä*. Toksisen maskuliinisuuden ihanteet saatetaankin liittää nimenomaan vanhempiin miessukupolviin. Sitä voidaan pitää menneiden aikojen jäänteinä, jonka toivotaan vähitellen muuttuvan nuorten miesten parissa. Petri viittaa tähän prosessiin sanoillaan, mutta tunnistaa, että toksinen maskuliinisuus on yhä voimissaan. Hän vahvistaa diskurssia entisestään olemalla varma, että poikien ja miesten avunhakemisen vaikeus ilmenee myös tilastoissa (*kyl se kokemus ihan niinku varmasti löytyy, nousee tilastoista sun muistakin*). Hän harmittelee, että miehet kääntyvät toisten puoleen vasta viimeisenä oljenkortenaan.

Esimerkissä 9 Olavi tulkitsee poikien puhumattomuutta koulukiusaamistapauksissa nojaten toksisen maskuliinisuuden ihanteisiin.

Esimerkki 9

Olavi: Öööm, enemmän ehkä se, että, mm, jotkut ei oo koulukiusaamisesta halunnu kertoa eteenpäin, että ne on päättäny että ratkasu siihen on sietäminen.

Haastattelija: Okei.

Olavi: Ettei haluta, haluta tota niin... Joko ei snitchata opettajille, tai sitten että, et niinku, ei ehkä koe... oo löydetty luotto-opettajaa tai sitten vaihtoehtoisesti, että, et niinku miehen paikka on kärsiä ja sietää, et mä ratkasen tän itse.

Haastattelija: Juu.

Olavi: Vetämällä turpaan vaikka sitten.

Olavi nojaa toksisen maskuliinisuuden diskurssiin toteamalla, että pojat saattavat mieluummin sietää kiusaamista kuin kertoa siitä jollekulle. Olavi esittää tälle useita mahdollisia syitä, jotka eivät kaikki liity toksiseen maskuliinisuuteen (*Joko ei snitchata opettajille, tai sitten että, et niinku, ei ehkä koe... oo löydetty luotto-opettajaa*). "Snitchaus" merkitsee kielimistä, ja kielikelloksi haukkuminen on yleisesti tunnettu syytös, joka tuskin rajoittuu pelkästään poikien maailmaan. Samaa voi sanoa luotto-opettajan puuttumisesta, mikäli taustalla piilee pelko siitä, että opettaja ei ole myötämielinen tai kertoo kielimisestä muille. Olavi esittääkin kolmannen vaihtoehdon, jonka mukaan pojat ovat sisäistäneet käsityksen siitä, että *miehen paikka on kärsiä ja sietää*. Olavi tuo myös esille toksiseen maskuliinisuuteen kuuluvan ratkaisukeskeisyyden, sillä hän yhdistää sietämisen ja toimintaan ryhtymisen lisäämällä lauseeseensa poikien ajatuksen siitä, *et mä ratkasen tän itse*. Ratkaisu voi olla Olavin mukaan passiivinen tai aktiivinen, ja aktiivisella ratkaisulla hän tarkoittaa väkivaltaa kiusaajaa kohtaan. Turpaan vetäminen on sietämisen tapaan yksi niistä maskuliinisista ratkaisuista, jotka aiheuttavat kärsimystä. Toksisen maskuliinisuuden viitekehyksessä vahinko jotakuta kohtaan on taattu.

Esimerkissä 10 Lasse jakaa ajatuksensa miesten jakamista käsityksistä, jotka pojat ovat omaksuneet ja joiden mukaan he yrittävät elää kohdatessaan hankalia tilanteita ja tunteita.

Esimerkki 10

Lasse: Ja totanoinnii, ää, ja miesten keskuudessa mä uskon et aika usein on jotenkin et, tuotetaan uudestaan semmonen käsitys et pitäis olla jotenkin tosi teflon, ja se on niinku kyky pärjätä sen asian kanssa. Et sä et niinku näytä, että sua haavoittaa niinku ne sanat tai ne teot tai jotenkin. Et se selviytymisen keino on se, että saat jotenkin... Puristat nyrkkiä taskussa ja itket vaikka kotona sitten. Ja osalle, ei kaikkien tarvi niinku selvitä ja käsitellä noita tilanteita tolla tavalla ja, ja on niinku myös tilannekohtaista et on myös semmosia kohtaamisia ehkä meidän palveluissa missä tulee semmonen fiilis, että hei et tässä totanoinnii... Tää vaatii todella paljon ittänsä likoon asettamista, että paljastat niinku sun tunteita.

Haastattelija: Kyllä.

Lasse: Että, että aina se. Ei se oo mitenkään, en mä suosittelen et ihmiset ottaa sen aina käyttöön. Sen pitäis olla useammin mahdollista. Ja sitten mulla on hyviä myönteisiä kokemuksia siitä, et kun kokeilee sen, niin siitä on usein niinku päästy juttelemaan vaan niinku oikeesti asioista.

Lasse implikoi, että miesten maailmassa vallitsee velvoite elämän sietämisestä, joka uudistetaan sosiaalisesti (*tuotetaan uudestaan semmonen käsitys et pitäis olla jotenkin tosi teflon*). Hän käyttää sanaa "teflon", joka viittaa siihen, ettei loukkaavien asioiden kuulu tarttua ihmiseen. Hän kuitenkin esittää, että tosiasiallisesti sanat ja teot haavoittavat poikia, sillä lopulta on kyse siitä, ettei omaa haavoittuvuutta saa näyttää muille. Pojat eivät saavuta todellista teflonpintaista, vaan heillä on Lassen mukaan käsitys, että sellainen pitäisi omistaa. Hänen mielestään pojat ajattelevat virheellisesti, että yksin pärjääminen on *selviytymisen keino*. Sana "selviytyminen" viittaa hyvin haasteelliseen tilanteeseen, jota tuskin subjektiivisessa mielessä syntyisi, jos pojat todella olisivat toksisen maskuliinisuuden mallin mukaisia. Tällöin loukkaaviksi tarkoitettut sanat ja teot olisivat heille merkityksettömiä.

Lasse tuo esille näkemyksensä, että tunteista puhuminen on Poikien Puhelimen yhteydenotoissa joskus vaikeaa ja *vaatii todella paljon ittänsä likoon asettamista*. Tämä uusintaa jaetun käsityksen siitä, että monilla miehillä on haitallinen tunnelukko, josta on vaikea vapautua. Myöhemmin Lasse sanoo, ettei hän suosittelen tunteista avautumista joka

tilanteesta. Tällä hän luultavasti tarkoittaa sitä, että ympäröivä kulttuuri ei aina ole myötämielinen, sillä hän jatkaa toteamalla, että *sen pitäis olla useammin mahdollista*. Näin hän viittaa jaettuun käsitykseen siitä, etteivät miehet puhu tunteistaan, jota myös pidetään osana toksista maskuliinisuutta.

Esimerkissä 11 Lasse kertoo tilanteesta, jossa Poikien Puhelimeen soittanut poika puhuu tunteistaan ja käyttäytyy siksi toksisen maskuliinisuuden mallin vastaisesti. Tästä seuraa, että pojan on todistettavan puhelun lopuksi, että hän ei ole menettänyt uskottavuuttaan miehenä.

Esimerkki 11

Lasse: Ja sit on myös semmosia, jotka tavallaan, jos me puhutaan niinku poikana ja miehenä olemisesta, ja millasta niinku puhetta jotenkin pitää tuottaa vaikka seksistä tai tunteista tai, tai tälleen näin, niin voi olla, että, öö, soittaja ehkä kakstoist kolumtoist vuotias avautuu aika paljon, niinku.

Haastattelija: Mm.

Lasse: Sanoittaa tosi hyvin näit et mitä pohtii ja, ja totanoinnii, mikä askarruttaa. Ja sit me jutellaan siitä. Ja sit se lähtee kummiskin siinä lopussa, että, sanoo vaikka "et haista vittu".

Naurahtaa Tai joku tämmönen.

Haastattelija: Aaa.

Lasse: Et ikään kuin tavallaan et siin pitää vähän seivata, et nyt on mennyt niin paljon sitä katuuskottavuutta, kun joku poikana ja kasvavana miehenä on avautunut. Niin vaikka se on ollut tosi kohteliasta ja asiallista, niin sitte ihan semmosena lähtömoikkauksena tulee semmonen, öö, aika kiltti haistattelu ikään kuin jotenkin, joutuu jotenkin vähän palauttaa.

Lasse esittää, että poikien ja miesten maailmaan kuuluu tiettyjen puhetapojen käyttäminen, kun kyse on mahdollisesti arkaluontoisista asioista, kuten omista tunteista (*millasta niinku puhetta jotenkin pitää tuottaa vaikka seksistä tai tunteista*). Sana "pitää" viittaa vaihtoehtojen

vähyyteen. Lasse nojautuu näin kulttuurisesti jaettuun käsitykseen, jonka mukaan miehen on pakko tuottaa tietynlaista puhetta tietynlaisissa tilanteissa. Lasse jatkaa kertomalla esimerkin, jossa kohteliaan ja fiksun pojan on taivuttava toksisiin käyttäytymismalleihin, kun hän ensin on avautunut liiaksi toiselle ihmiselle. Lassen mukaan soiton tekevä poika *sanoittaa tosi hyvin* tunteitaan puhelun alussa. Pojan kyky ilmaista itseään kiinnittää Lassen huomion, mikä antaa ymmärtää, että kykyä voidaan pitää poikkeuksellisenä ottaen huomioon soittajan ikä ja kenties myös sukupuoli. Kyky tunteiden sanottamiselle toimii Lassen mukaan myös kontrastina sille, mitä puhelussa tapahtuu seuraavaksi. Vaikka puhelu on sujunut hyvin ja poika on ollut asiallinen, lopettaa hän silti puhelun haistattelulla (*Ja sit se lähtee kummiskin siinä lopussa, että, sanoo vaikka "et haista vittu"*). Sana "kummiskin" voi tarkoittaa tässä kontekstissa kahta asiaa. Lasse saattoi yllättyä siitä, että fiksu ja asiallinen poika käyttäytyi epäkohteliaasti, tai vaihtoehtoisesti hän kommentoi vähemmän yllättävää tapahtumaa, jossa poika lankesi odotettavissa olevaan käyttäytymismalliin. Esimerkki tukee jälkimmäistä tulkintaa, sillä Lassella on selitys valmiina pojan käyttäytymiselle (*siin pitää vähän seivata, et nyt on mennyt niin paljon sitä katu-uskottavuutta, kun joku poikana ja kasvavana miehenä on avautunut*). Lasse ei ole yllätynyt, vaan tulkitsee pojan käyttäytymistä toksisen maskuliinisuuden diskurssin avulla. Lasse myös lisää, että pojan haistattelu oli kiltti (*aika kiltti haistattelu*). Tällä Lasse painottaa näkökulmaansa, että pojan käytös oli etiketin mukaista; aivan kuin poika olisi alun perin unohtanut toimia miehelle tyyppillisellä tavalla.

5.2 Poikien käyttäytyminen

Kaikki yhteydenotot Poikien Puhelimeen eivät ole asiallisia. Poikien Puhelimen työntekijät kertovat, että palveluun soittavat pojat voivat sanoa puheluiden aikana hyvin loukkaavia tai syrjiviä asioita. Työntekijöiden mukaan Poikien Puhelimeen soitetaan pilapuheluita, joita voi heidän mielestään motivoida poikien pyrkimys tehdä vaikutus kaveriporukoihinsa. Lisäksi Poikien Puhelimen yhteydenottoihin sisältyy työntekijöiden mukaan paljon hurttia huumoria, jolla pojat voivat pyrkiä käsittelemään heille vaikeita asioita.

5.2.1 Varhaisen sosialisointin diskurssi

Työntekijät arvelevat, että osa poikien törkeästä puheesta on peräisin aikuisilta heidän ympäriltään. Työntekijöiden mukaan poikien puhe ei siis aina kerro heidän todellisista asenteistaan, vaan siitä, millaiselle kielelle he ovat altistuneet perhepiirissään. Joskus opitut puhutavat voivat olla melko järkyttäviä, ja tämä herättää työntekijöissä huolta. Pojat paljastavat puheillaan olevansa tietoisia asioista, jotka ovat yleisesti ottaen synkkiä ja raskaita heidän ikäisilleen. Ilmiössä on merkillepantavaa se, että työntekijät arvioivat puhutapojen olevan peräisin nimenomaan miehiltä. Esimerkissä 12 Petri kertoo näkemyksestään, että pojat omaksuvat syrjivän puheen usein isiltään.

Esimerkki 12

Haastattelija: Joo. No tota, tuleeks roolimallit koskaan mitenkään esille siit puheesta tai tekstistä, mitä nyt otattekaan yhteydenottoi vastaan. Onks koskaan havaittavis et mitä pojat pitää, mimmosii henkilöit he pitää esikuvinaan?

Petri: Nii ei se välttämät aina ihan suoraan nouse, mut mun kokemus on se, et esimerkiksi tämmönen niinkun ennakkoluulonen ja rasistinen puhe, ni kyl se aika monesti tuntuis valuvan sieltä niinku isältä.

Petri vastaa haastattelijan esittämään kysymykseen omalla tulkinnallaan. Hän sanoo, että poikien esikuvat eivät *välttämät aina ihan suoraan nouse* heidän yhteydenotoistaan. Hän kuitenkin vihjaa, että poikien esikuvia ovat usein heidän isänsä, sillä opitut puhutavat ovat heiltä peräisin (*kyl se aika monesti tuntuis valuvan sieltä niinku isältä*). Petri nojaa tulkinnallaan varhaisen sosialisointin diskurssiin, jossa puhutapojen ja käyttäytymisen esitetään tarttuvan lapseen heiltä, joita lapsi pitää esikuvinaan. Sosialisointi tarkoittaa prosessia, jossa yksilö mukautuu yhteisönsä normeihin (Keel 2016, 1–7). Tehdessään näin yksilö tunnistaa normien tärkeyden oman elämänsä kannalta. Petri arvelee, että pojat pitävät nimenomaan isänsä puhetta esimerkillisenä, sillä hän ei mainitse äitejä tai muita perheenjäseniä. Petri käyttää myös termiä ”valua” kuvaillessaan tapahtumaa (*tuntuis valuvan*

sieltä niinku isältä). Termi viittaa siihen, että vaikutteet ovat kulkeutuneet poikiin ylhäältäpäin. Petri tunnistaa jaetun käsityksen, jonka mukaan sosialisatio tapahtuu suhteessa ylempiarvoisiin, ja tässä tapauksessa miehiin.

Esimerkissä 13 Olavi kertoo tapauksesta, jossa hänelle soitettiin varsin suunnitelmallinen pilasoitto. Pilasoitto sai Olavin pohtimaan soiton sisältöä. Hän miettii, miten ja mistä soittaja oli oppinut tarinoita, joita hän pilasoitossaan hyödynsi.

Esimerkki 13

Olavi: *Viime viikolla... Joo, viime tai toissa viikolla mulle soitti siis semmonen kundi, joka kerto että ku, totani isä hakkaa vyöllä.*

Haastattelija: *Joo.*

Olavi: *Isä hakkaa häntä ja veljeä vyöllä, ja tota nii, ja se on ihan normaalia. Ja mähän olin sit et täähän on ihan hirveetä, ja sit se juttu, se jatko sitä juttua joku kaheksan minuuttia, ja sit yhtäkkiä vaan et *teksti sensuroitu; sisältää syrjivää kieltä* ja painuu pois.*

Haastattelija: *Joo. Se on trollin psykologia on kyllä, et mistä se sit tulee. Et voihan sielkin sit tietysti olla joku tarve sille, mut sitä ei osaa sit kanavoida mitenkään järkevästi et se pitää sit tommosena.*

Olavi: *Joo. Ja et mistä on opittu se niinku se skenaarioro.*

Haastattelija: *Nii.*

Olavi: *Ja tääkin soittaja oli tosi nuori. Äänen perusteella se on niinku esi... esipuberteetissa.*

Haastattelija: *Joo.*

Olavi: *Et ei mitään murtumista tai muuta... Et semmonen heleä pieni kimakka poikaääni siellä kertoo tätä tarinaa... Siel oli todennäköisesti jotain kaveria tätä kuuntelemassa, yhdessä saivat hyvät naurut siitä, mut et jostain se stoori on opittu että näin tapahtuu kotona, että isä hakkaa vyöllä.*

Haastattelija: Nii. Eli se voi sit vähän kertoo näistä... vallitsevista tiloista meidän yhteiskunnassa jos niin nuorikin sit osaa sellaisen luoda.

Olavi: Kyllä.

Olavi olettaa, että pilasoiton skenaario vyöllä hakkaamisesta on opittu eikä itse koettu. Hän perustelee näkemyksensä vetoamalla siihen, että soittajan ääni ei murtunut soiton aikana (*Et ei mitään murtumista tai muuta*). Toisin voisi olettaa, jos soittaja olisi kertonut omasta kokemuksestaan. Olavi pohtii, mistä käsitys vyöllä hakkaamisesta on omaksuttu (*mistä on opittu se niinku se skenaario*). Soittaja kuulosti hänestä kovin nuorelta, sillä hän kertoo tämän äänen olleen *heleä pieni kimakka poikaääni*. Käytetyt termit korostavat äänen nuoruutta, mutta myös sen viattomuutta. ”Heleä poikaääni” ei useimpien mielestä kuulu ihmiselle, joka jo ymmärtää maailman synkkiä puolia. Lisäksi Olavi arvioi pilasoiton olleen pojasta hauska ja siten myös suhteellisen viaton tapahtuma (*Siel oli todennäköisesti jotain kaveria tätä kuuntelemassa, yhdessä saivat hyvät naurut siitä*). Näin hän kiinnittää huomionsa enemmän sosialisatioon kuin poikaan itsessään. Hän harmittelee, *et jostain se stoori on opittu että näin tapahtuu kotona, että isä hakkaa vyöllä*. Tällainen skenaario kuuluu Olavin mukaan sellaiseen maailmaan, josta lasten ei kuuluisi vielä tietää mitään. Niinpä Olavi nojaa varhaisen sosialisatian diskurssiin selittäessään saamaansa pilasoittoa.

Esimerkissä 14 Olavi kertoo tapauksesta, jossa Poikien Puhelimeen monta kertaa yhteyttä ottanut poika kertoi hänelle syrjivästä maailmankuvastaan. Olavi tulkitsee, että pojan maailmankuva oli peräisin hänen perhepiirinsä miehiltä.

Esimerkki 14

Olavi: Mulla on ollu yks, yks totaniin, ää, soittaja jonkin aikaa sitten. Se oli iältään varmaan kans ykstoista tai kakstoista, joka soitti, ää, soitti sen päivän aikana kolme kertaa, ja kaikki keskustelut oli suunnilleen samasta aiheesta, että kuinka hän ihannoi natsi-Saksaa, ja kuinka maahanmuuttajat on ihan hirveitä ja seksuaalivähemmistöt pitää tapaa ja totaniin... Mä pääsin

keskustelemaan siit et mistä nää ajatukset tulee, et hän niinkun suolti ja suolti ja suolti sitä settiä ihan nonstop, ja sitten että sielt lopult alko paljastuu semmosta et se ei ehkä ollut shokeerausta, vaan se oli sitä et ne oli perheestä kuultuja.

Haastattelija: *Joo.*

Olavi: *Et isä ja ukki kertoo näitä juttuja.*

Haastattelija: *Okei.*

Olavi: *Et ne tietää. Ne, ne, totta kai ne tietää, koska ne on isä ja ukki.*

Haastattelija: *Nii. Kukapa niitä kyseenalaistamaan.*

Olavi: *Nii. Ei, ei voi, koska ne on, ne on elämän miehiä.*

Olavi kertoo ensioletuksensa olleen, että soiton tehnyt poika pyrki järkyttämään häntä mielipiteillään. Tästä ei kuitenkaan Olavin mielestä ollutkaan ehkä kyse, sillä pitkän juttelun jälkeen mielipiteet paljastuivat ulkoa opituiksi (*se ei ehkä ollut shokeerausta, vaan se oli sitä et ne oli perheestä kuultuja*). Jotta kyse olisi ollut ”shokeeruksesta”, olisi pojan täytynyt tietää, että mielipiteet ovat loukkaavia. Olavi tulkitsee sen sijaan, että poika vain toistaa sitä, mitä on kuullut perheeltään. Tämä viittaa varhaisen sosialisoinnin diskurssiin; Olavi katsoo, että poika käytti loukkaavaa kieltä ennen kuin varsinaisesti ymmärsi sen merkitystä. Olavi kertoo pojan kertoneen, että tämän mielipiteet olivat tarkemmin peräisin hänen isältään ja isoisältään (*Et isä ja ukki kertoo näitä juttuja*). Olavi avaa pojan kokeman sosialisoinnin logiikkaa toteamalla, että tällaisilta mieshahmoilta omaksutut mielipiteet ovat pojasta itsestään selviä (*totta kai ne tietää, koska ne on isä ja ukki*). Näin Olavi viittaa kulttuurisesti jaettuun käsitykseen, jonka mukaan miehiltä opitut asiat ovat erityisen arvokkaita (vrt. Petri esimerkissä 12). Hän pohtii lopuksi, etteivät pojat kykene poikkeamaan näistä opituista asioista, sillä niiden kertojat ovat *elämän miehiä*. Olavi siis hyödyntää varhaisen sosialisoinnin diskurssia esittäessään, että poikien kokemusmaailmaan ei sisälly muita vaihtoehtoja kuin omaksua loukkaavia mielipiteitä yleemmiltään.

5.2.2 Huumorin defenssin diskurssi

Työntekijöiden mukaan huumori ja mieheys kulkevat käsi kädessä Poikien Puhelimella. Työntekijät tulkitsevat poikien huumoria kahdella tavalla; joko itseisarvoisesti tai suojakeinona. Työntekijät voivat katsoa, että vitsailu kuuluu miesten elämään, ja että se on keino ilmentää mieheyttä. Joskus he kuitenkin tunnistavat huumorin tematiikassa piileviä vihjeitä, jotka voivat ohjata heitä suojamuurin taakse. Tällöin he pyrkivät selvittämään, ovatko vitsit vain omanlaisensa keino hankalaksi koettujen asioiden, kuten peniksen kehityksen, käsittelymiseen. Työntekijät tulkitsevat näissä tapauksissa vitsien toimivan defensesseinä. Defenssillä tarkoitetaan alitajuista mekanismia, jolla ihminen pyrkii suojaamaan itseään epämiellyttäviltä tuntemuksilta tai ajatuksilta, jotka liittyvät sisäisiin ristiriitoihin tai ulkoisiin paineisiin (American Psychiatric Association 1994). Esimerkissä 15 Olavi nojaa tällaiseen selitysmalliin arvioidessaan poikien harjoittamaa huumoria.

Esimerkki 15

Olavi: Mä tein taustatutkimusta johonki noist meidän podcast-jaksoista, ja siel oli tota niinku, et kuinka miehuutta ilmennetään esim. tää et miehuus menee hurtin huumorin kautta, ni se on semmonen mikä toteutuu meil tosi paljon.

Haastattelija: Joo.

Olavi: Et hirveesti, niinkun, piilotellaan kysymyksiä ja, ja ennakkoasenteita ja oletuksia siihen, että heitetään vitsiä.

Haastattelija: Joo.

Olavi: Et sillan pysytään turvassa, ja voidaan vaikeitakin asioita kommunikoida. Tosi törkeillä läpillä... sitä mä veikkaisin et noi trollit saattaa osittain tehdä.

Olavi kertoo tehneensä ”taustatutkimusta” miesten käyttämästä huumorista, joten tällä toteamuksella hän ankkuroi ilmiön johonkin yleisempään kulttuuriseen käsitykseen. Se, että *miehuus menee hurtin huumorin kautta*, on hänen mukaansa hyvin yleistä Poikien Puhelimella

(toteutuu meil tosi paljon). Tällä Olavi uusintaa jaetun käsityksen hurtin huumorin ja miehuuden kytköksestä, sillä hän tunnistaa sen yleisyyden. Sana ”hurtti” tarkoittaa jotain ronskia ja karkeaa, eli tässä tapauksessa jotain perinteiseen mieskäsitykseen sopivaa. Olavi ei kuitenkaan esitä poikien vitsailun olevan pelkkää miehekkään huumorin harjoittamista. Sen sijaan hän uskoo, että huumoriin piilotetaan asioita, joista puhumisen pojat kokevat hankalaksi *(piilotellaan kysymyksiä ja, ja ennakkoasenteita ja oletuksia siihen, että heitetään vitsiä.)* Olavi nojaa huumorin defenssin diskurssiin tehdessään tämän tulkinnan. Hän väittää, että pojat kokevat voivansa turvallisesti keskustella vaikeista asioista, kun he harjoittavat hurttia huumoria *(Et sillon pysytään turvassa, ja voidaan vaikeitakin asioida kommunikoida. Tosi törkeillä läpillä).* Olavi implikoi väittämällään, että poikien ”tosin törkeät läpät” toimivat ikään kuin samansuuruisina vastavoimina niille asioille, joita he pitävät vaikeina. Kun puheenaihe on haasteellinen, on defenssinkin oltava vahva.

Esimerkissä 16 Petri kertoo esimerkkitalanteesta, jossa yhteydenoton tehnyt poika tahtoo puhua peniksestään, mutta lähestyykin asiaa vitsin varjolla. Petri valottaa, kuinka näissä tilanteissa Poikien Puhelimen työntekijät eivät jatka keskustelua huumorin tiellä, vaan ehdottavat vakavampaa keskustelutuokiota.

Esimerkki 16

Petri: *Nii. Joo. Mut et just se, se on tosi yleinen et soitetaan niinku ja heitetään läppää niinku, mikä se nyt oiskaan, no vaikka se penis. Se voi lähtee siitä, et, jostain vaikka et ”sinivalaalla on näin ja näin iso penis ja hehhehhee” ja sit kuitenkin mennään siihen et hei me voidaan jutella täst peniksestä myös ihan asiallisesti, et onks sul joku mikä siinä niinku mietityttää. Et sä käännät tavallaan sen.*

Haastattelija: *Sit voi paljastuu jotain syvempii.*

Petri: *Joo.*

Haastattelija: *Joo joo.*

Petri: Tai se voi jäädä siihen, ja sit hän saattaa soittaa vaikka niinku puolen tunnin päästä et no oikeestaan, et kyl mua kiinnostaiski jutella täst.

Petri tunnistaa poikien tavan harjoittaa kevyttä huumoria, jolla ei ole kovin suurta painoarvoa minkään suhteen (*heitetään läppää*). ”Läpän heittämiseen” ei yleisesti liitetä mitään muuta tarkoitusta kuin huumorin harjoittaminen sen itsensä vuoksi. Petri kuitenkin haastaa käsityksen, että esimerkin 16 poika tahtoi puhelussaan olla vain vitsikäs. Puhelun aihe siirtyy Petrin mukaan *kuitenkin* siihen, mitä poika huumorillaan lähti Petrin mielestä hakemaan. Petri kertoo pyrkivänsä tällöin muuttamaan puhelun dynamiikan vakavahenkisemmäksi (*Et sä käännät tavallaan sen*). Sana ”kääntäminen” viittaa tässä kontekstissa nimenomaan jonkin aiemmin asetetun suunnan kääntämiseen, ja Petri nojaa selonteossaan huumorin defenssin diskurssiin; hän tunnistaa pojan aikomuksen käyttää läppää suojakeinonaan ja ehdottaa asiallista keskustelutuokiota. Lopulta Petrin mukaan saattaakin käydä niin, että poika soittaa hetken päästä uudelleen kertoakseen, että hän haluaakin puhua peniksestä asiallisesti (*hän saattaa soittaa vaikka niinku puolen tunnin päästä et no oikeestaan, et kyl mua kiinnostaiski jutella täst.*).

5.2.3 Ryhmäpaineen diskurssi

Poikien puhelimen työntekijät arvioivat, että monet poikien pilasoitoista selittyvät tarpeella osoittaa kovuutta muiden edessä. Heidän mukaansa pojat uskovat, että oma status kaveriporukassa lujittuu, jos he uskaltavat soittaa aikuiselle miehelle ja ottaa hänestä verbaalisesti mittaa. Työntekijät arvelevat, että pojat eivät aina harkitse käytöstään kovin tarkasti, sillä kaveriporukan luoma paine vaikuttaa heihin syvästi. Pojat voivat sanoa puhelimeen hyvin loukkaavia asioita ja ymmärtää tekonsa merkityksen vasta sitten, kun tilanne on rauennut. Työntekijät ymmärtävät, että poikien tarve kuulua joukkoon ja todistaa rohkeuttaan on hyvin vahva. Esimerkissä 17 Petri kertoo näkemyksensä uhoavan soiton dynamiikasta.

Esimerkki 17

Petri: Ja yleensä näissä tapauksissa niin, öö, ne puhelut niinku soitetaan vähän niinku kaveriporukassa, ja sit se soittaja vähän niinku, siin kavereiden eessä tietysti vetää vähän niinku semmosta showta.

Haastattelija: Nii. Ja sit... voiks siin sit havaita et ei ehkä olis aina itte niin halunnu, mut muut yllytti semmoseen...

Petri: Joo, mut kyl selkeesti, no se on varmasti myös semmosta niinku statuksen hankkimista kaveriporukassa tavallaan. Et, et näytetään et mä oon vähän tämmönen kova jätkä, ja tota...

Haastattelija: Juu. Se... Niin, se...

Petri: *Naurahtaa* Macho... machoilumeininkiä.

Petri hyödyntää jaettua käsitystä siitä, että poikien kuuluu osoittaa rohkeutensa kavereilleen. Hän tekee tämän toteamalla, että pojan täytyy *siin kavereiden eessä tietysti vetää vähän niinku semmosta showta*. Petri käyttää sanaa "tietysti" ja nojaa näin diskurssiin, jonka mukaan kaveriporukka luo pojalle itsestään selvän paineen käyttäytyä tietyllä tavalla. Petrin käyttämä sana "show" puolestaan viittaa ei-autenttiseen esitykseen. Hänen näkemyksensä on, että pojat tuntevat tarvetta toimia performatiivisesti kavereidensa edessä saadakseen heiltä kunnioitusta. Petri kuitenkin arvelee, että poikien performanssin takana piilee aito motiivi. Kun haastattelija kysyy, tahtovatko pojat oikeasti esittää kavereilleen jotakin, on Petri varma siitä, että heillä on paljon pelissä (*se on varmasti myös semmosta niinku statuksen hankkimista kaveriporukassa*). Petri myös esittää, että poikien pyrkimys on luonteeltaan maskuliininen. Hän toteaa heidän käyttäytymisensä olevan *machoilumeininkiä*, joten hän ei oleta poikien hankkivan statusta vain sen itsensä vuoksi. Tulkinnessaan Petri nojaa kulttuurisesti jaettuun käsitykseen siitä, että monissa miesporukoissa kuuluu "machoilla" toisten kunnioituksen saamiseksi.

Esimerkissä 18 Olavi esittää, että pilapuheluita tekevät pojat eivät aina ymmärrä käyttämänsä kielen voimaa. Hän spekuloi, että kaveriporukan paine saa heidät toimimaan harkitsemattomalla tavalla.

Esimerkki 18

Olavi: *Ja sit taas on näit, jotka haluaa vaan huutaa kahdeksan miljoonaa tuhmaa sanaa siihen, siihen totaniin luuriin. Ja sit jotkut pysähtyy siihen, et nyt ehtii kysyäkin, että miksi. Mitä halusit saada tällä aikaan? Ootko miettinyt miltä noi sanat voi ihmisestä tuntua? Nii osa ei pysty ottaa tota viestii vastaan, mut jotkut soittaa takaisin, öö... katkasee puhelun ja soittaa vähän ajan päästä takaisin ja anteeks.*

Haastattelija: *Juu juu. Et siin tulee sit semmonen katumus päälle, että...*

Olavi: *Kyllä.*

Haastattelija: *Se tunne on purkautunut, niin sitten tulee se normijärki sitten... hiipii päähän jostain.*

Olavi: *Kyl. Kyl. Joo ei ne... Ja sit ku tosi nuoria soittajia, ni ei olla pysähdytty miettimään, että sanat voi satuttaa.*

Haastattelija: *Niinpä. Juu. Sit kun ei yhtään tiiä, että kuka siel vastaa, et just jos on vaik jotain etnisiä herjoja, ni kyl se aika pahalta voi tuntuu.*

Olavi: *Kyl. Ja niinku ylipäätänsä että, et, sanoilla on hirveen iso voima. Ei ne muksut sitä tajua. Ja sitte siin voi olla just se, että kaveriporukka yllyttää tekemään tosi tyhmyyksiä.*

Haastattelija: *Mm.*

Olavi: *Ja sit kun ollaan yksin, kaveriporukka on lähtenyt siitä...*

Haastattelija: *Sit... Aaa...*

Olavi: *Katumus jyllää.*

Haastattelija: *Tää liittyy just siihen paineeseen, että pitää...*

Olavi: *Joo.*

Haastattelija: Kuuluu joukkueessa saada respektii sitten ehkä toisilta.

Olavi: Kyllä. Ja se, se on niinku mun mielest just semmost miehuuden toteutumista, että mitä nää niinku muksut lähtee, lähtee niinku hakeemaan, että miehuus tapahtuu tämmösinä kovina, niinku tekoina.

Esimerkkikatkelmassa Olavi spekuloi poikien käytöksen takana olevan useita eri syitä. Hän aloittaa esittämällä, että ainakin osaa soittajista motivoi pelkästään halu käyttäytyä huonosti (*Ja sit taas on näit, jotka haluaa vaan huutaa kahdeksan miljoonaa tuhmaa sanaa siihen, siihen totaniin luuriin*). Olavi ei heti selitä tällaisten soittajien käytöstä tarkemmin, mutta esittää, että osa heistä on kykeneviä itsereflektioon. Hän kertoo, että kun heidän tekonsa kyseenalaistetaan, voivat he pyytää sitä hetken päästä anteeksi (*katkasee puhelun ja soittaa vähän ajan päästä takaisin ja anteeks*). Olavi arvelee, että pojat eivät *tajua*, että sanoilla on *hirveen iso voima*. Hänen mukaansa he siis toimivat jokseenkin tiedostamattomasti soittaessaan tällaisia puheluita.

Seuraavaksi Olavi siirtyy tiedostamattomuuden syyhyn. Hän toteaa syyn voivan olla *just se, että kaveriporukka yllyttää tekemään tosi tyhmyyksiä*. Käyttäessään ilmaisua ”just se” Olavi nojaa johonkin odotettavissa olevaan selitysmalliin. Hän ikään kuin vahvistaa aavistuksen, joka saattoi olla keskustelussa mukana alusta lähtien. Tämän selitysmallin käyttäminen uusintaa diskurssin ryhmäpaineen voimasta. Diskurssi selittää Olavin mukaan, miksi poika ei ymmärrä sanojensa merkitystä puhelun aikana, mutta voi kuitenkin tuntea omantunnon piston puhelun jälkeen (*Ja sit kun ollaan yksin, kaveriporukka on lähtenyt siitä... Katumus jyllää*). Olavi ei missään kohtaa tarkemmin perustele näkemystään siitä, että synnä olisi juuri kaveriporukka. Mikään hänen kertomassaan ei tue tätä näkemystä, eikä hän välttämättä ole voinut sitä puheluidenkaan aikana tietää. Näin hänen tulkintansa diskursiivisuus näyttäytyy entistä vahvempana. Lopuksi Olavi vielä esittää, että kaveriporukkaan edessä esittäminen on poikien tapa pyrkiä miehuuteen (*se on niinku mun mielest just semmost miehuuden toteutumista, että mitä nää niinku muksut lähtee, lähtee niinku hakeemaan*). Kun Olavi käyttää ilmaisua ”lähtee hakemaan”, hän implikoi, että pojat hakevat jotain, mitä heillä ei vielä ole. Olavi jatkaa vetoamalla jaettuun käsitykseen, jonka mukaan *miehuus tapahtuu tämmösinä kovina, niinku*

tekoina. Kulttuurisesti jaettu käsitys miehuudesta ilmenee hänen mukaansa enemmän tekoina kuin ominaisuuksina.

6 Pohdinta

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkin, millaisiin diskursseihin nojautuen Poikien Puhelimen työntekijät tulkitsevat poikien tekemiä yhteydenottoja. Tutkimusaineistonani käytin itse kokoamaani haastatteluaineistoa, jota varten haastattelin kolmea Poikien Puhelimen työntekijää. Kokoamani aineisto osoittautui rikkaaksi, ja analysoin sitä diskurssianalyysilla. Analyysini kohdistui kieleen, jolla Poikien Puhelimen työntekijät analysoivat poikien tekemiä yhteydenottoja. Tarkoitukseni oli selvittää, millaisiin miehiä koskeviin puhetapoihin he nojautuvat tulkitessaan poikien elämää. Tutkimusaihe on tärkeä, sillä kyseiset puhetavat vaikuttavat kohtaavien työntekijöiden omiin tulkintoihin poikien ja nuorten miesten käytöksestä. Lisäksi näillä puhetavoilla voi olla vaikutusta myös poikien oman elämän kannalta, sillä ne ovat osa kielellistä kulttuuria, jonka sekä työntekijät että pojat jakavat.

Loin tutkielmaani varten kaksi tutkimuskysymystä, jotka myötäilivät Poikien Puhelimen saamia asiallisia ja asiattomia yhteydenottotyyppejä. Tutkimuskysymykseni olivat:

1. Millaisten diskurssien avulla työntekijät tulkitsevat palveluun soittavien poikien puheenaiheita?
2. Millaisten diskurssien avulla työntekijät tulkitsevat palveluun soittavien poikien käyttäytymistä?

Diskurssit, joilla työntekijät tulkitsivat palveluun soittavien poikien puheenaiheita, olivat *nuoruuden epävarmuuden, heteronormatiivisuuden ja toksisen maskuliinisuuden diskurssit*. Diskurssit, joilla työntekijät tulkitsivat poikien käyttäytymistä, olivat puolestaan *varhaisen sosialisoinnin, huumorin defenssin ja ryhmäpaineen diskurssit*. Pidin näitä kuutta diskurssia kaikista selvimpinä ja perustelluimpina tutkielmani viitekehyksen kannalta. Tarkastelen seuraavaksi näitä diskursseja tarkemmin, kun peilaan analyysini tuloksia kirjallisuuteen miehistä ja maskuliinisuudesta. Olen jaotellut tarkasteluni tutkimuskysymyksieni mukaan siten, että ensin tarkastelen poikien puheenaiheita koskevia diskursseja, jonka jälkeen siirryn

poikien käytöstä käsitteleviin diskursseihin. Samalla pohdin löydösteni laajempaa, yhteiskunnallista merkitystä.

6.1 Tulkinnat poikien puheista

Poikien Puhelimen työntekijät nojautuivat *nuoruuden epävarmuuden diskurssiin*, kun he kertoivat yhteydenotoista, joissa pojat tahtoivat puhua murrosiän kehollisista muutoksista. Epävarmuutta pojille aiheuttavat esimerkiksi pituuskasvu, karvoittuminen ja lihasten kehitys. Työntekijät viittaavat *nuoruuden epävarmuuden diskurssiin* toteamalla esimerkiksi, että on *tosi ymmärrettävää* olla epävarma kehostaan nuorena, ja että *kasvuvaiheessa kavereihin vertaaminen on äärettömän tärkeää*.

Huomionarvoista on, ettei *nuoruuden epävarmuuden diskurssi* koske ainoastaan nuoria miehiä. Sillä voidaan tulkita yhtä lailla myös nuorten naisten kokemaa, ulkonäöllistä epävarmuutta. On mahdollista, että työntekijät nojautuivat sukupuolineutraaliin diskurssiin, koska yksinomaan nuorten miesten ulkonäköpaineita koskevaa diskurssia ei ole saatavilla. Työntekijät kyllä tunnistavat poikien kokemukset, mutta he eivät voi sanoittaa tulkintojaan täsmällisesti. Tilanne olisi luultavasti ollut toinen, jos tutkimuskohteenani olisikin ollut tyttöjä auttavien ammattilaisten kieli. Kehler ja Borduas (2021) argumentoivat, että nuorten miesten kokemista ulkonäköpaineista ei juuri puhuta, vaikka poikien keholliset ulkonäköpaineet ovat lisääntyneet mainonnan seurauksena. Kun ilmiötä tuodaan esille, saa se usein vastaukseen ”kieltämisen diskurssin”, joka sisältää epäuskoa ja vähättelyä poikien ulkonäköpaineita kohtaan. Tätä epäuskoa ja vähättelyä perustellaan ajatuksella, jonka mukaan lähinnä nuoret naiset ovat huolissaan kehonkuvastaan. On siis luultavaa, että poikien ulkonäköä koskevat kokemukset jäävät usein näkymättömiin. (Kehler & Borduas 2021.) Ne saatetaan sivuuttaa, koska niille ei ole olemassa kulttuurisesti jaettua, mieserityistä tulkintamallia. Sukupuolisensitiivisyys voi kuitenkin auttaa ymmärtämään, että ulkonäköpaineet vaikuttavat myös miehiin, vaikka ongelma ei aina tulisi ilmi. On mahdollista, että jaetut puhuvat poikien ”kovuudesta” voivat ylläpitää mielikuvaa, ettei poikien edes *kuuluisi* olla huolissaan ulkonäön kaltaisesta, pinnallisesta ominaisuudesta. Ulkonäöstään huolehtiminen saatetaan mieltää

feminiiniseksi asiaksi, joten monet pojat saattavat olla haluttomia keskustelemaan ongelmastaan avoimesti. Jos ongelma pysyy piilossa, diskurssia nuorten miesten ulkonäköpaineista ei synny, tai siihen voidaan suhtautua epäilevästi (ks. Kehler & Borduas 2021). Sukupuolisensitiivisyys on tarpeen tämän diskursiivisen tyhjiön läpi katsottaessa. Tyhjiö ei välttämättä johdu poikien välinpitämättömyydestä ulkonäköä kohtaan, vaan heidän pyrkimyksensä käyttäytyä tavalla, jota he pitävät miehille kuuluvana.

Poikien Puhelimen työntekijät kytkevät *nuoruuden epävarmuuden diskurssin* myös mieserityisiin ilmiöihin pohdinnoissaan. Tämä käy ilmi erityisesti kohdissa, joissa he arvioivat poikien epävarmuutta peniksen koosta. Tutkimuskirjallisuuden mukaan peniksen koko on miehiä yleisesti vaivaava huolenaihe, jota hyödynnetään kaupallisesti. Kyseisen huolen avulla on esimerkiksi mainostettu intiimialueiden ajamiseen tarkoitettuja partateriä. Markkinoilta löytyy myös tuotteita ja leikkauksia, joiden tarkoitus on suurentaa penistä. (Hall 2015.) Poikien Puhelimen työntekijät tulkitsevat, että pojat saattavat kokea epävarmuutta peniksensä riittävydestä tullessaan esimerkiksi petetyiksi parisuhteessa. Tällöin he pelkäävät, että heidän peniksensä eivät olleet kyllin suuria heidän tyttöystävillään. Poikien Puhelimen työntekijät kertoivat, että pojat voivat tuntea samankaltaista epävarmuutta myös heidän äänensä mataluudesta. Tekemissani haastatteluissa tuli ilmi tapaus, jossa palveluun soittanut poika muutti ääntään kimeämmäksi, jotta hänen oikea äänensä ja mahdollinen äänenmurroksen myöhästyminen eivät olisi paljastuneet. Peniksen koosta ja äänen mataluudesta seuraava epävarmuutta saattaa selittää aikaisemmin esittelemäni teoria hegemonisesta maskuliinisuudesta. Kyseinen teoria esittää, että on aina olemassa yksi maskuliinisuuden muoto, johon verrattuna muut maskuliinisuuden muodot ovat vähempiarvoisia. Länsimaissa tähän maskuliinisuuteen kuuluu esimerkiksi voiman, dominanssin ja itsevarmuuden kaltaisia ominaisuuksia. (Connell 2005.) On mahdollista, että pojat ovat omaksuneet teorian mukaisesti käsityksen miesten välisestä arvojärjestyksestä. Tällöin he voivat etenkin nuorina ja epävarmoina ajatella – mainonnan ja puhetaipojen vaikutuksen alaisina – että peniksen koko ja äänen mataluus määrittävät heidän arvoaan miehinä.

Poikien Puhelimen työntekijät tulkitsivat poikien huolenaiheita myös *heteronormatiivisuuden diskurssin* näkökulmasta. He tiedostivat, että pojat altistuvat tälle diskurssille vääjäämättä

elämässään (*Ja tahattomastihan siis diskurssi, ää, tulevaisuudesta on heteronormatiivista.*). Työntekijät arvelivat, että pojat tahtovat noudattaa heteronormatiivista elämänmallia ennen kuin sillä on edes todellista merkitystä heidän elämänsä kannalta. He voivat esimerkiksi toistaa kliseisiä käsityksiä siitä, että materialismi on tärkeää naisten hurmaamisen kannalta (*pitää olla niinku hieno auto*). He saattavat myös haluta tyttöystävää ennen kuin tietävät, mitä kumppaniltaan edes toivovat. Toisaalta he voivat myös pelätä, että heidän seksuaalinen suuntautumisensa tulee olemaan pettymys heidän vanhemmilleen.

On mahdollista, että myös *heteronormatiivisuuden diskurssi* liittyy hegemoniseen maskuliinisuuteen. Hegemoninen maskuliinisuus asettaa miehet arvojärjestykseen, ja esimerkiksi tyttöystävä ja omaisuus voivat olla kyseisen arvojärjestyksen kriteerejä. Lisäksi myös homoseksuaalisuuden välttäminen voi olla olennaista arvojärjestyksen kannalta, sillä homoseksuaalisuus on hegemoniselle maskuliinisuudelle alisteinen ominaisuus (Connell 2005, 78–79). Jos pojat arvioivat itseään ja muita hegemonisen maskuliinisuuden ennustamalla tavalla, voivat he olla erityisen alttiita *heteronormatiivisuuden diskurssille*. Tällöin he saattavat ajatella olevansa arvokkaita miehiä vain silloin, kun onnistuvat elämään heteronormatiivisen mallin mukaisesti. Toisaalta kausaalisuhte voi olla myös päinvastainen. Kuten työntekijät pohtivat, omaksuvat pojat heteronormatiivisen elämänkaarimallin usein varhain (*vanhemmat saattaa sanottaa sen että, tosi nuorellekin. Tyttöystävä ja lapset ja lapsenlapsia ja tämmöstä näin*). Heteronormatiivinen elämänkaarimalli voi saada pojat uskomaan, että he voivat joko onnistua tai epäonnistua elämässään; joko he löytävät naisen ja hankkivat lapsia, tai sitten he ovat miehinä puutteellisia. Kyseinen ajattelutapa voi puolestaan madaltaa poikien kynnystä uskoa hegemonisen maskuliinisuuden malliin, jonka mukaan jotkut miehet ovat muita miehiä parempia. On tärkeää, että kohtaavat työntekijät ymmärtävät tätä poikiin kohdistuvaa arvottamistapaa, sillä se voi saada pojat herkistymään odotuksille, jotka ovat epärealistisia heidän ikäänsä nähden.

Miesten välinen arvojärjestys liittyy myös *toksisen maskuliinisuuden diskurssiin*. Työntekijät hyödyntävät tätä diskurssia tulkitessaan poikien haitallisia toimintatapoja. Eräs näistä oli heidän tapansa olla kertomatta koulukiusaamisesta auktoriteeteille. Työntekijät pohtivat tämän käyttäytymisen olevan toksisen mieskäsityksen mukaista (*miehen paikka on kärsiä ja*

sietää, et mä ratkasen tän itse.). He arvelevat, että pojat pelkäävät haavoittuvuuden osoittamista ja siitä mahdollisesti seuraavaa, huonon miehen leimaa (*Et sä et niinku näytä, että sua haavoittaa niinku ne sanat*). Työntekijät myös huomioivat, että joskus pojat voivat harkita väkivaltaan turvautumista kiusaamisen lopettamiseksi. Väkivalta, kuin myös yksin kärsiminen, liitetään usein toksisen maskuliinisuuden viitekehykseen (ks. Harrington 2021; Waling 2019).

Arkikielessä toksisella maskuliinisuudella selitetään lähes kaikenlaista haitallista käytöstä, johon miehet syyllistyvät. Diskurssin yleisyys voi olla paremmin ymmärrettävissä, kun sitä tarkastellaan myös muita teorioita käyttämällä. Esimerkiksi hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluva arvojärjestys saattaa lisätä ymmärrystä siitä, miksi pojat voivat pitää oman ja muiden hyvinvoinnin kannalta vahingollista toimintaa oikeellisenä. He saattavat uskoa, että tällainen käytös estää heitä alenemasta maskuliinisuuksien välisessä hierarkiassa. Toinen vartenotettava täydentäjä toksisen maskuliinisuuden teorialle on aikaisemmin esittelemäni epävarman mieheyden teoria. Kyseinen teoria esittää, että mieheys on ansaittava, etenkin jos se on aikaisemmin ”menetetty”. (Vandello ym. 2008.) Teoria auttaa ymmärtämään aineistossani esiintyvää kertomusta pojasta, joka päätti asiallisen puhelun ”kilttiin” haistatteluun. Työntekijä arvioi, että poika joutui palauttamaan uskottavuutensa miehenä, kun oli ensin avautunut tunteistaan toiselle (*pitää vähän seivata, et nyt on mennyt niin paljon sitä katu-uskottavuutta, kun joku poikana ja kasvavana miehenä on avautunut*). Vastaavanlaisia ”korjausliikkeitä” on saatu aikaan kokeellisissa tutkimuksissa, joissa koehenkilöiden mieheys on ensin kyseenalaistettu (ks. Bosson ym. 2009; Brough ym. 2016; Frederick ym. 2017).

Jos miehet käyttäytyvät arkielämässään tutkimuskirjallisuudessa esiteltyjen kokeiden kaltaisesti, on ymmärrettävää, miksi diskurssi toksisesta maskuliinisuudesta on yleisesti käytetty, ja miksi työntekijät hyödyntävät sitä tulkitessaan poikien puheenaiheita. Tärkeää kuitenkin on, ettei poikia itseään mielletä toksisiksi, vaan että heidän puhetapaansa osattaisiin peilata laajempiin yhteiskunnallisiin puhetapoihin. On todennäköistä, että pojat ovat altistuneet monenlaisille miehiä koskeville puhetavoille, joista useat ovat käsitelleet miesten toksisuutta tai ovat itsessään olleet toksisia. Pojat ovat voineet esimerkiksi kuulla

vanhempiansa keskustelemaan tilanteista, joissa heidän tuntemansa miehet ovat tapelleet ”miehille tyypillisellä” tavalla. Vanhemmat ovat saattaneet hyödyntää tällaista puhetapaa reflektiivisesti, aivan kuten työntekijätkin hyödynsivät diskurssia toksisesta maskuliinisuudesta reflektiivisesti. Pojille itselleen vanhempien reflektiiviset puheet ovat kuitenkin voineet näyttäytyä jollain tavalla normatiivisina. Tämä tulkinta saattaa olla erityisen todennäköinen silloin, kun pojat ovat tottuneet kuulemaan samansuuntaisia puhetapoja myös ikätovereiltaan. Nämä puhetavat eivät luultavasti ole olleet reflektiivisiä, vaan arvoperusteisempia. Ne ovat voineet esimerkiksi käsitellä miesten väkivaltaisuutta ihailevaan sävyyn, ja siten luoda pojille käsityksen siitä, että miehiltä odotetaan raakaa käyttäytymistä tietyissä tilanteissa. Tällöin poikien toksiset puheet ovat peräisin heidän kasvuympäristönsä kielestä ja kulttuurista, eivätkä niinkään heistä itsestään.

6.2 Tulkinnat poikien käyttäytymisestä

Työntekijät kertoivat, että jotkut poikien tekemistä yhteydenotoista ovat shokeeraavan seksistisiä, rasistisia tai vihamielisiä. Työntekijät epäilevät, että pojat ovat oppineet loukkaavia puhetapoja perheidensä miehiltä, joita pojat saattavat työntekijöiden mukaan pitää kaikkietävinä (*totta kai ne tietää, koska ne on isä ja ukki*). Työntekijät nojautuvat *varhaisen sosialisoinnin diskurssiin* tehdessään tämän tulkinnan. Diskurssi järkeistää tilannetta, jossa nuori ihminen oppii toimimaan auktoriteettihahmojen esimerkin mukaisesti. Samalla se myös viittaa puhetapaan, jonka mukaan aikuiset miehet ovat perhepiirin ylin ja erehtymätön taho.

Tutkimuskirjallisuudessa on todettu, että miehet saattavat omaksua syrjiviä uskomuksia ja puhetapoja käsitelläkseen omaa pahaa oloaan ja yksinäisyyttään. Näin on esitetty tapahtuneen esimerkiksi seksuaalisesti turhautuneiden incel-miesten kohdalla. (ks. Scotto di Carlo 2023; Tietjen & Tirkkonen 2023.) Loukkaavat puhetavat saattavat olla myös vallankäytön muoto miehille, jotka kokevat asemansa huonoksi. Hegemonisen maskuliinisuuden logiikan mukaan naiset, homoseksuaalit ja etniset vähemmistöryhmät ovat alempiarvoisia valkoisiin heteromieheen nähden (Connell 2005, 78–79; 80–81; 114). Miehet voivat kokea, että näiden

ihmisryhmien avoin halveksiminen kohottaa heidän asemaansa maskuliinisuuksien välisessä hierarkiassa.

Jos nuorten miesten huonovointisuus on lisääntynyt, voivat he edellä mainitun tutkimuskirjallisuuden mukaan omaksua syrjiviä puhetapoja tavallista herkemmin. *Varhaisen sosialisointin diskurssi* saattaa siis yksinkertaistaa näkemystä siitä, miksi pojat toistavat loukkaavaa kielenkäyttöä. Pojat eivät välttämättä ainoastaan seuraa esimerkkiä, vaan voivat samalla käsitellä pahaa oloaan. Poikien Puhelimen työntekijät epäilemättä ymmärtävät tämän, vaikka eivät haastatteluissa pohtineetkaan poikien huonovointisuutta. Jos kuitenkin *varhaisen sosialisointin diskurssiin* nojautuminen on kohtaaville työntekijöille yleistä, eivät he välttämättä aina kykene tunnistamaan poikien mahdollista avuntarvetta.

Poikien avuntarve voi piiloutua myös heidän harjoittamansa huumorin taakse. Poikien Puhelimen työntekijät kertovat, että valtaosa palveluun tulevista yhteydenotoista sisältää huumoria muodossa tai toisessa. He arvelevat, että pojat käyttävät tätä huumoria usein suojakeinona (*Et sillon pysytään turvassa, ja voidaan vaikeitakin asioita kommunikoida*). Työntekijät nojautuvat *huumorin defenssin diskurssiin* tehdessään tämän tulkinnan. Tutkimuskirjallisuudessa on todettu, että nuoret miehet ovat haluttomia etsimään apua ongelmiinsa, sillä he saattavat pitää sitä heikkouden osoituksena (ks. Clark ym. 2020; Gilchrist & Sullivan 2006; Gair & Camilleri 2003). Samantyyppinen pelko voi piillä Poikien Puhelimen huumoriyhteydenottojen takana. Pojat voivat olla esimerkiksi huolissaan, että suora tiedustelu peniksen kehityksestä saattaisi paljastaa, että he ovat miehinä ”puutteellisia”.

Poikien harjoittama huumori voi myös olla työntekijöiden mukaan törkeää (*Tosi törkeillä läpillä*). He arvioivat, että törkeä huumori on voimakas suojakeino, joka toimii vastavoimana poikien hankaliksi kokemille keskustelunaiheille. Muunlaisetkin tulkinnat olisivat kuitenkin mahdollisia, etenkin sellaisille työntekijöille, jotka eivät omaa sukupuolisensitiivistä ymmärrystä. Törkeyksiä puhuvan pojan käytöstä saattaisi olla helpompaa selittää nojautumalla diskursseihin, jotka käsittelevät poikien vallattomuutta ja rujoutta itseisarvoisesti. Esimerkiksi sanonta ”pojat ovat poikia” voisi monen mielestä vaikuttaa intuitiivisemmalta selitysmallilta

heidän huonolle käytökselleen. Kyseinen diskurssi voisi tuntua kohtaavasta työntekijästä erityisen houkuttelevalta silloin, kun poikien käytös käy hänen hermoilleen. Tällöin työntekijä saattaa tyytyä ajattelemaan, että poikien olemukseen vain kuuluu jotain kaoottista ja epämiellyttävää, jonka voi jättää huomiotta. Jos näin käy, voi myös poikien tarve keskustelulle jäädä huomiotta. Vaara on erityisen suuri, mikäli poikien harrastama huumori on muissa kohtaavissa palveluissa yhtä yleistä kuin se on haastattelujeni mukaan Poikien Puhelimella. Sukupuolisensitiivisyyttä tarvitaan, jotta tämän huumorin taakse osattaisiin tarvittaessa nähdä.

Jotkut epäasialliset yhteydenotot tapahtuvat Poikien Puhelimen työntekijöiden mukaan kaveriporukan painostuksesta. Tästä kielivät heidän mukaansa tapaukset, joissa pojat soittavat pilapuhelunsa jälkeen uudelleen ja pyytävät anteeksi (*Ja sit kun ollaan yksin, kaveriporukka on lähtenyt siitä... Katumus jyllää.*). Työntekijät nojaava *ryhmäpaineen diskurssiin* tehdessään tämän tulkinnan. He nojautuvat myös mieserityisempiin tulkintapoihin, kuten machoiluun (*Et, et näytetään et mä oon vähän tämmönen kova jätkä, ja tota... machoilumeininkiä*). Lisäksi he arvelevat ryhmän edessä esittämisen olevan pojille keino mieheyden toteuttamiselle (*miehuus tapahtuu tämmösinä kovina, niinku tekoina.*).

On luultavaa, että pojat tuntevat itsekin diskurssin ryhmäpaineesta. He ovat voineet altistua sille kuullessaan esimerkiksi vanhempiensa järkeistävän lasten typeriä tai uhkarohkeita tekoja. Pojat todennäköisesti ymmärtävät, että vanhemmat eivät pidä ryhmäpaineeseen taipumista hyvänä asiana. Selitysmallin yleisyys voi saada heidät kuitenkin uskomaan, että pojille on tavallista toimia typerästi. Ryhmäpaineeseen taipuminen voi vaikuttaa heistä silloin asialta, jota heiltä jopa odotetaan. Tämä harhakäsitys saattaa olla erityisen voimakas, jos pojat ovat sisäistäneet muitakin poikia ja miehiä koskevia puhetapoja. Kun pojat esimerkiksi yllyttävät toisiaan tekemään pilapuheluita, voivat he vedota toistensa rohkeuteen, jota usein pidetään maskuliinisena hyveenä. Tällöin diskurssit mieheydestä ja ryhmäpaineeseen taipumisesta voivat tarjota pojille luontevan tavan toimia; heidän kuuluu osoittaa rohkeutensa ja tehdä kuten ryhmä vaatii.

Aikaisemmin käsittelemäni teoriat maskuliinisuudesta auttavat ymmärtämään, miksi *ryhmäpaineen diskurssi* voi olla merkityksellinen poikien elämän kannalta, ja miksi siihen on helppo nojautua poikien käytöstä selitettäessä. Epävarman mieheyden teoria ennustaa, että miehen on käyttäytyttävä ”miehekkäästi” sellaisissa tilanteissa, joissa hänen mieheydensä on kyseenalaistettu (ks. Vandello ym. 2008). Pilapuhelun soittamiseen yllyttäminen voi monesta pojasta tuntua tällaiselta tilanteelta. He saattavat pelätä, että soitosta kieltäytyminen antaa heille pelkurin leiman. Toisaalta työntekijät spekuloiivat, että pojat voivat soittaa pilapuheluita vahvistaakseen myös omaa asemaansa ryhmässä (*se on varmasti myös semmosta niinku statuksen hankkimista kaveriporukassa tavallaan*). Tätä pyrkimystä voidaan tarkastella hegemonisen maskuliinisuuden teoriolla, joka esittää, että eri maskuliinisuuden muodot ja niitä ilmentävät miehet voidaan asettaa paremmuusjärjestykseen (ks. Connell 2005). Pojat voivat pyrkiä ylenemään tämän järjestyksen korkeimmalle tasolle tekemällä heidän mielestään miehekkäitä tekoja. Poikien Puhelimen työntekijät analysoivat saamiaan pilapuheluita vastaavanlaisella tulkintatavalla.

6.3 Tutkimuksen rajoitteet ja jatkotutkimusaiheet

Tutkimukseni on rajoitteinen, ja kenties selvin tutkimustani rajoittava tekijä olen minä itse. Tutkijan objektiivinen ajattelukyky ei koskaan ole täydellinen, ja hänen omat käsityksensä maailmasta voivat vääristää tutkimustuloksia. Minun kohdallani kriittinen suhtautuminen maskuliinisuuteen on voinut vaikuttaa löydöksiini. Tutkimusta tehdessäni oletin, että löytäisin työntekijöiden kielestä maskuliinisuutta koskevia diskursseja, ja että työntekijät arvioisivat niillä poikien yhteydenottoja nimenomaan negatiivisesta näkökulmasta. Tämä oletus vaikutti haastattelukysymysteni luomiseen. Haastattelujeni teema nojautui maskuliinisuuteen, joten työntekijöiden vastauksetkin myötäilivät tätä teemaa. Lisäksi oma kriittinen tulokulmani on vaikuttanut tapaan, jolla analysoin aineistoani. Vaikka pyrkimykseni oli pysyä avoimena aineistoani kohtaan, olisi joku toinen saattanut minun asemassani toimia toisin ja päätyä erilaisiin tutkimustuloksiin.

Toinen tutkimustani rajoittava tekijä on haastateltavien työntekijöiden vähäinen määrä. Vaikka koin, että kolmen työntekijän haastattelut ylsivät saturaatiopisteeseen, olisi suurempi määrä haastateltavia voinut todistaa toisin. Useamman työntekijän näkemykset poikien yhteydenotoista olisivat voineet haastaa minun löytämiäni diskursseja, ja toisaalta tarjota myös uusia analysoitavaksi.

Tutkimukseni on rajoitteinen myös siten, ettei se tarjoa tyhjentävää tietoa poikien ja nuorten miesten huonovointisuudesta ja haavoittuvuudesta. Lisätutkimusta tarvitaan, jotta kyseisen ryhmän ongelmia opittaisiin ymmärtämään paremmin. Olen tässä tutkimuksessani analysoinut Poikien Puhelimen työntekijöiden käyttämää kieltä poikien itse käyttämän kielen sijasta. Työntekijöiden tekemät tulkinnat ovat tarkkanäköisiä heidän ammattitaitonsa vuoksi, mutta ne ovat vaarassa jäädä liian ylätasoisiksi. Esimerkiksi diskurssi heteronormatiivisuudesta on merkityksellinen useiden poikien elämän kannalta, mutta vain harva poika käyttää kyseistä termiä. Olisikin mielenkiintoista selvittää, millaisia diskursseja pojat itse hyödyntävät. Olisivatko ne vain trendikkäämpiä vastineita löytämilleni diskursseille, vai onko niistä löydettävissä merkittäviä eroja? Poikien omassa kielessä esiintyvien diskurssien tutkiminen olisi tarpeellista erityisesti kohtaavan työn kehittämisen kannalta, sillä kyseisessä työssä tarvitaan kohderyhmän puhutavan ja kielen ymmärtämistä.

Tutkimustani ovat mahdollisesti rajanneet myös Poikien Puhelimen palveluun yhteyttä ottavat ihmistyyppit, sillä Poikien Puhelimen kaltainen palvelu saattaa vetää puoleensa tiettyntyyppisiä yhteydenottajia. Vaikka palvelu on anonyymi ja siinä on chat-mahdollisuus, vaatii yhteydenotto silti rohkeutta nuorelta ihmiseltä. Mahdollinen seuraus on, että joidenkin potentiaalisten yhteydenottajien kokemukset ja mielipiteet jäävät piiloon, sillä he eivät uskalla ottaa yhteyttä palveluun. Tällä puolestaan on voinut olla vaikutusta siihen, millaisten diskurssien avulla työntekijät ovat tulkinneet saamiensa yhteydenottoja. Toisenlainen tutkimusasetelma voisi mahdollistaa laajemman katsantokannan poikien maailmaa koskeviin puhutapoihin.

Poikien Puhelimen kohderyhmän ikähaarukka on myös demografisessa mielessä laaja. Poikien Puhelin on tarkoitettu alle 20-vuotiaille pojille ja nuorille miehille (Väestöliitto 2024). Tämän

vuoksi yhteydenottajat ovat hyvin erilaisissa kehitysvaiheissa ja elämäntilanteissa. Jotkut tunnistamistani diskursseista eivät välttämättä ole mielenkiintoisia esimerkiksi juuri koulun aloittaneiden poikien kannalta, ja jotkut puolestaan voivat olla nuorten aikuisten elämässä epäolennaisia. Toisenlainen tutkimusasetelma voisi rajata ikäryhmää tarkemmin, jolloin palvelukohtaamisista tehdyt tulkinnotkin olivat selvemmin rajattuja.

Tutkimukseni ei myöskään ota huomioon eriarvoistavia tekijöitä. Poikien Puhelimen palvelu on avoin kaikille alle 20-vuotialle miehille taustasta, etnisyydestä tai muista vastaavista tekijöistä huolimatta (Väestöliitto 2024). Palvelun anonymiteetti tekee kuitenkin poikien taustojen huomioimisesta hankalaa. On mahdollista, että eriarvoisessa asemassa olevien ihmisten puhuvat sekoittuvat muihin Poikien Puhelimesta kuultuihin puhetapoihin niin, että näiden eriarvoisten ryhmien oma ääni jää piiloon. Tällöin työntekijöiden tulkinnot poikien puheista ja käytöksestä perustuvat keskimääräisiin soittoihin, eivätkä ne välttämättä ole yhtä relevantteja esimerkiksi maahanmuuttajanuorten kokemien palvelukohtaamisten kannalta. Jatkotutkimukset voisivatkin kohdentua paremmin erilaisten intersektionaalisten, eli risteävien tekijöiden ohjaamina.

Lähteet

American Psychiatric Association (1994) Diagnostic and statistical manual of mental disorders. Fourth edition. Washington DC: American Psychiatric Press.

Berger, P. & Luckmann, T. (2011) *The Social Construction of Reality: a Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Open Road Integrated Media.

Bosson, J. K., Vandello, J. A., Burnaford, R. M., Weaver, J. R. & Arzu Wasti, S. (2009) Precarious Manhood and Displays of Physical Aggression. *Personality & Social Psychology Bulletin* 35:5, 623–634.

Breeze, R. (2011) Critical Discourse Analysis and Its Critics. *Pragmatics: quarterly publication of the International Pragmatics Association* 21:4, 493–525.

Brough, A. R., Wilkie, J. E. B., Ma, J., Isaac, M. S. & Gal, D. (2016) Is Eco-Friendly Unmanly? The Green-Feminine Stereotype and Its Effect on Sustainable Consumption. *The Journal of Consumer Research* 43:4, 567–582.

Bruno, M, McCarthy, J. & Kramer, C. (2015) Mental Health Literacy and Depression among Older Adolescent Males. *Asia T'aep'yöngyang Sangdam Yöngu* 5:2, 63–64.

Burns, J. R. & Rapee, R. M. (2006) Adolescent mental health literacy: Young people's knowledge of depression and help seeking 29:2, 225–239.

Burr, V. (2015) *Social Constructionism*. Third edition. London: Routledge.

Clark, L. H., Hudson, J. L., Rapee, R. M. & Grasby, K. L. (2020) Investigating the impact of masculinity on the relationship between anxiety specific mental health literacy and

mental health help-seeking in adolescent males. *Journal of Anxiety Disorders* 76, 102292–102292.

Connell, R. (2005) *Masculinities*. Second edition. Cambridge: Polity Press.

Edwards, D., Ashmore, M. & Potter, J. (1995) Death and Furniture: the rhetoric, politics and theology of bottom line arguments against relativism. *History of the Human Sciences* 8:2, 25–49.

Frederick, D. A., Shapiro, L. M., Williams, T. R., Seoane, C. M., McIntosh, R. T. & Fischer, E. W. (2017) Precarious manhood and muscularity: Effects of threatening men's masculinity on reported strength and muscle dissatisfaction. *Body Image* 22, 156–165.

Gair, S. & Camilleri, P. (2003) Attempting suicide and help-seeking behaviours: using stories from young people to inform social work practice. *Australian social work* 56:2, 83–93.

Galdas, P.M., Cheater, F. & Marshall, P. (2005) Men and health help-seeking behaviour: Literature review. *Journal of Advanced Nursing* 49:6, 616-623.

Gascoigne, P. & Whitear, B. (1999) Making sense of testicular cancer symptoms: A qualitative study of the way in which men sought help from the health-care services. *European journal of oncology nursing: the official journal of European Oncology Nursing Society* 3:2, 62–69.

Gergen, K. (2015) *An Invitation to Social Construction*. 3rd edition. London: SAGE Publications Ltd.

Gilchrist, H. & Sullivan, G. (2006) Barriers to Help-seeking in Young People: Community Beliefs About Youth Suicide. *Australian social work* 59:1, 73–85.

Gough, B. (2018) *Contemporary masculinities: Embodiment, emotion and wellbeing*. Cham: Palgrave Macmillan.

Hall, M. (2015) 'When there's no underbrush the tree looks taller': A discourse analysis of men's online groin shaving talk. *Sexualities* 18:8, 997–1017.

Harrington, C. (2021) What is "Toxic Masculinity" and Why Does it Matter? *Men and Masculinities* 24:2, 345–352.

Helsingin Sanomat 28.8.2023. Ovatko älypuhelimet lisänneet nuorten mielenterveysongelmia? Olemme nyt "myrskyn silmässä", sanoo tutkija.
<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009772577.html> Viitattu 15.1.2024.

HUS (2022) Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kysyntä on kasvanut – tarvetta on erityisesti matalan kynnyksen palveluille. <https://www.hus.fi/ajankohtaista/lasten-ja-nuorten-mielenterveyspalvelujen-kysynta-kasvanut-tarvetta-erityisesti> Viitattu 15.1.2024.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016) *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, A., Soikkeli, M. & Kivimäki, V. (2019) *Isänmaan miehet: maskuliinisuus, kansakunta ja väkivalta suomalaisessa sotakirjallisuudessa*. Tampere: Vastapaino.

Keel, S. (2016) *Socialization: Parent-Child Interaction in Everyday Life*. First edition. London: Routledge.

Kehler, M. & Borduas, C. (2021) Isn't That a Girl Problem?: Boys, Bodies, and the Discourse of Denial. *Boyhood Studies* 14:2, 65–89.

Kiesling, S. (2005) Homosocial desire in men's talk: Balancing and re-creating cultural discourses of masculinity. *Language in Society* 34:5, 695–726.

MacDuff, W. (1996) Beautiful Boys in Nō Drama: The Idealization of Homoerotic Desire. *Asian theatre journal* 13:2, 248–258.

McKenzie, S. K., Collings, S., Jenkin, G. & River, J. (2018) Masculinity, Social Connectedness, and Mental Health: Men’s Diverse Patterns of Practice. *American Journal of Men’s Health* 12:5, 1247–1261.

Messerschmidt, J. W. (2020) Becoming a Super-Masculine “Cool Guy”: Reflexivity, Dominant and Hegemonic Masculinities, and Sexual Violence. *Boyhood Studies* 13:2, 20–35.

Nyyti ry (2024) Miehentila – vertaistukea mielen haasteisiin.
<https://www.nyyti.fi/hankkeet/miehentila/> Viitattu 16.1.2024.

Pietilä, I., Ojala, H., Helminen, S. & Tammela, T. (2016) Who Has the Guts to Make This Choice?: Ideals of Masculinity in Men’s Justifications for Their Treatment Decisions for Localised Prostate Cancer. *International journal of men’s health* 15:3, 267-.

Poikien Talo (2024) <https://www.poikientalo.fi/> Viitattu 20.5.2024.

Poliisi (2023) Katujengien rikollisuus. <https://poliisi.fi/katujengien-rikollisuus> Viitattu 15.1.2024.

Pöysä, J. (1997) Jätjän synty: tutkimus sosiaalisen kategorian muotoutumisesta suomalaisessa kulttuurissa ja itäsuomalaisessa metsätyöperinteessä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Richardson, C. A. & Rabiee, F. (2001) A Question of Access: An exploration of the factors that influence the health of young males aged 15 to 19 living in Corby and their use of health care services. *Health Education Journal* 60:1, 3–16.

Scotto di Carlo, G. (2023) An analysis of self-other representations in the incelosphere: Between online misogyny and self-contempt. *Discourse & Society* 34:1, 3–21.

Seidler, Z. E., Rice, S. M., Dhillon, H. M. & Herrman, H. (2019) Why it's time to focus on masculinity in mental health training and clinical practice. *Australasian Psychiatry: Bulletin of the Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists* 27:2, 157–159.

STT (2024) Yhä useampi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvä on yli 60-vuotias. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70082388/yha-useampi-tyokyvyttomyyselakkeelle-siirtyva-on-yli-60-vuotias?publisherId=20853347&lang=fi> Viitattu 15.1.2024.

Swami, V. (2012) Mental health literacy of depression: gender differences and attitudinal antecedents in a representative British sample. *PloS One* 7:11, 49779–49779.

Tietjen, R. R. & Tirkkonen, S. K. (2023) The Rage of Lonely Men: Loneliness and Misogyny in the Online Movement of “Involuntary Celibates” (Incels). *Topoi* 42:5, 1229–1241.

THL (2024) Sukupuolten hyvinvointi- ja terveyserot. <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/hyvinvointi-ja-terveys/sukupuolten-hyvinvointi-ja-terveyserot> Viitattu 7.3.2024.

TENK (2023) Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk> Viitattu 9.3.2024.

Väestöliitto (2024) Poikien Puhelin. <https://www.vaestoliitto.fi/poikien-puhelin/> Viitattu 17.1.2024.

Vandello, J. A., Bosson, J. K., Cohen, D., Burnaford, R. M. & Weaver, J. R. (2008) Precarious Manhood. *Journal of Personality and Social Psychology* 95:6, 1325–1339.

Waling, A. (2019) Problematizing “Toxic” and “Healthy” Masculinity for Addressing Gender Inequalities. *Australian Feminist Studies* 34:101, 362–375.

Weaver, J. R., Vandello, J. A. & Bosson, J. K. (2013) Intrepid, Imprudent, or Impetuous? The Effects of Gender Threats on Men's Financial Decisions. *Psychology of Men & Masculinity* 14:2, 184–191.

Yle 19.11.2020. Harry Styles mekossa oli Amerikalle liikaa – muodin professori kummastelee: "Miehet ovat pukeutuneet aina mekkoihin" <https://yle.fi/a/3-11655541>
Viitattu 1.11.2023.

Yle 25.9.2023. Jengirikollisuus on merkittävä ongelma myös Suomessa, myöntää poliisiylijohdaja Kolehmainen. <https://yle.fi/a/74-20051697> Viitattu 15.1.2024.

Yle 5.9.2023. Kriisipuhelimen numero ruuhkautuu, kun itsetuhoisia ohjataan soittamaan sinne julkisen terveydenhuollon työvoimapulan takia. <https://yle.fi/a/74-20046602>
Viitattu 15.1.2024.

Yle 20.6.2023. Nuorten miesten paha olo ja itsetuhoisuus kuuluvat kriisipuhelimessa aiempaa enemmän. <https://yle.fi/a/74-20037622> Viitattu 15.1.2024.

Yle 23.11.2023. Psykologit vaativat mielenterveydestä vaaliteemaa: "Ollaan valtavan ongelman äärellä". <https://yle.fi/a/74-20061270> Viitattu 15.1.2024.

